

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu: 30 cèntims - Corts Catalanes, 589 - Tel. 11430 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

Any V. Núm. 225 - Barcelona, dijous, 25 de maig de 1933

presentarà en sessions especials
els films que han obtingut
més sufragis dels lectors

PRESONERS DELS SEUS PARANYS

Les escorrialles de la demagògia

Després de l'honest esbargiment i solac, que ens proporcionà el facciós incident del Consell de la Generalitat i la majoria, topant a propòsit de les lleis que hauran de regir al camp de Catalunya; tot just represes de la sensació que ens causà de veure tot un senyor conseller d'aspecte venerable, sostinent que dels projectes de la comissió assessora el Consell en feia qüestió de gabinet, i, després, davant d'unes insinuacions d'un grupet de la majoria, declarant bonament que no hi havia tal cosa, creiem que tot s'hauria reduït a una mena de divertiment, d'aspectes tan freqüents als governs que no es senten forts. Ens imaginàvem, gairebé d'una manera plàstica, primer el Conseller, assistit de tot el Consell, seient darrera de la seva taula ministre i pronunciant amb èmfasi, davant d'uns periodistes, amatenats a collir-ne els sagrats oracles, aquestes paraules sagramentals: «...I el Consell en fa qüestió de gabinet.»

I heus aquí que entren els senyors Galés i Canturri i s'atansen al grup de consellers. Ràpidament diuen a l'orella del conseller unes paraules. Fan cara — com sol dir-se — de tres déus.

El Consell se'ls agenolla als peus, demanant clemència. L'obté.

Llavors amb passa ferma el Consell entra al Parlament. Expectació.

I diu el conseller:

—El consell no en fa qüestió de gabinet. Es a dir, sí. El Consell fa qüestió de gabinet no encaparrar-s'hi.

I eixint de sessió, repeteix a mitja veu, el venerable Conseller:

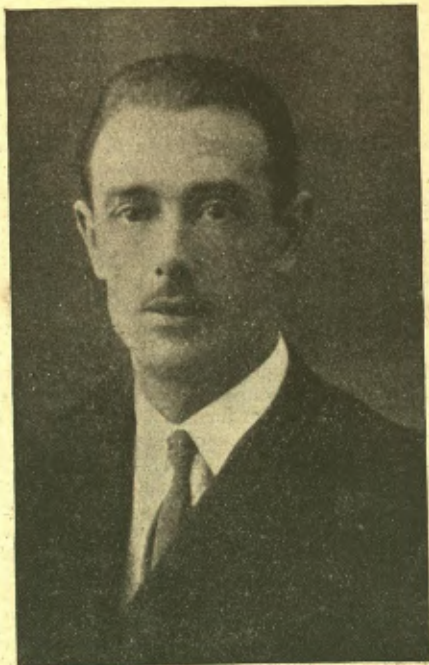
—Ves per què dimoni m'emolicava!

Això no deixa d'ésser còmic. Però les coses no s'acaben aquí. Després de l'entra-i-surt del Consell hi ha el text de la llei. Es serios i ha sorprès tots els catalans que es preocupen d'aquestes coses.

Deixant de banda la redacció una mica estrafolària, hi ha un contingut més especial, encara. En suma, aquesta llei de conflictes del camp declara que tots aquells pagesos que no van complir els tractes i sols donaren el 50 per 100 a l'amo, continuïn sota aquest règim tranquil·lament. Però els que fins ara

joria de pagesos s'allunyin de l'Esquerra. Però així, almenys, del gran naufragi un hom salva la pell, que és el principal. Campi qui pugui!

Aquesta és la veritat sobre les coses del camp. L'Esquerra pateix el resultat d'una conducta poc prudent. I com no havia d'esdevenir-se? Si la demagògia tingués fruits

Enric Canturri

diferents del descrèdit i la ruina dels que l'empren, no hi hauria res més feliç que els demagogs. No els caldria pensar; no els caldria obrir. Se'n sortirien amb quatre llocs comuns, declamats d'una manera ampullosa. Però se'n falta molt que això sigui cert. El demagog promet, promet inèssament. Promet més del que pot complir. Quan l'enfilen al capdamunt, és quan és més a prop de la desfeta. Vencen els terminis i s'ha d'anar executant. I així li ho van prenent tot. I quan arriba que ja no té res més per llençar i encara es troba aclaparat de deutes... llavors és la fugida paorosa, la fi del món!

Heus aquí com una imprudent demagògia del partit que voldria abassegar tota la política de Catalunya podria convertir-se en la desfeta de la República i l'Autonomia. L'anarquia del camp llençaria els uns de bones a primeres en mans de l'acció directa, tipus feixista; els altres, després d'haver passat per un extremisme comunista, esferets davant la perspectiva de veure's pendre les terres, finirien de cap al feixisme, per contrap. Heus aquí on aniria a raure el camp català.

Sort que l'Esquerra no està sola. Té qui l'ajuda, posant-se-li enfront, que és la millor manera per ajudar-la. Car així no caurà tan avall. Acció Catalana Republicana ha fet sentir pel camp català la veu de la veritable revolució, que vol dir, en aquest país emocional i versàtil, reflexiu i tenaçitat. El problema del camp serà enfocat de cara, i no al caos; i la República i Catalunya trobaran una muralla, si cal un dic de contenció, contra el feixisme que fatalment desencadenarien els polítics del partit que ocupa el poder, i que es debat, presoner dels paranys que anava escampant irreflexivament per la nostra Catalunya.

De Dijous — a Dijous

Ja han passat per Barcelona les disset beutats que aspiren al títol efímer de Miss Europa, amb el seu coniac, aquell senyor de Walleffe que anys enrera va fer una gran campanya encaminada a restablir la calça curta en la indumentària masculina, i ara es dedica a aquest ofici de tan lluitant, però no pas gaire considerat, de pilotar beutats, a la conducció de les quals aporta la mateixa cura i les mateixes preocupacions que un entrenador de cavalls d' cursa o un propietari de llebrers afganesos o de tota qualsevol altra bèstia de luxe.

Perquè, ben mirat, aquesta organització dels concursos de bellesa no pot despendre's d'un cert aire zoològic que no és pas, pel que sembla, el més indicat ni el més abellidor per a l'espècie humana. I encara no s'ha seguit aquell costum dels començos de practicar-se l'elecció de la dona més bella de França: després era editat un catàleg, amb les fotografies de les interessades, l'edat, l'estatura, el pes, el lloc de naixement i l'origen dels cantons patern i matern, tal com un pedigree d'un animal de raça. Una mica més i les beutats serien marcades a l'anca, amb un ferro, vent, com un cap de bestiar.

Però està demostrat que aquests concursos no tenen res a veure amb l'eugenesia ni el millorament de la raça, finalitat que alguns fanàtics potser trobarien enraonada, però que ens sembla una mica massa vexatòria. No, la finalitat d'aquestes competicions internacionals de bellesa és purament d'alimentar la badoqueria del públic i donar un mitjà de vida no absolutament indecorós al sudit senyor de Walleffe, que com a periodista i escriptor no pogué passar d'una mediocritat que no tenia gran cosa de daurada.

No cal fer massa escorrajalls a base de l'innocent paganism que s'ha volgut veure en una organització així. Tot això són ganes d'usar paraules retumbants i posar-se a parlar de l'ensorrament dels valors morals de la nostra època i altres coses per l'estil. Els concursos de bellesa són una cosa frívola, sense transcendència i que aviat, amb els nomenaments de Miss Barriada o de Miss Centre d'Esquerra de Tal Districte, és fàcil que es desacreditin de pressa. I, fet i fet, no hi ha cap badoqueria a contemplar, a les autoritats altres festivals a assistir, als reporters — sobretot del gènere madrileny — altres temes a manllejar, i a les noies altres oficis de més durada i més de debò.

El que trobem paradoxal és precisament que en aquesta època en què la dona vol ésser tan igual com pot a l'home, que estudia carreres i es dedica a professions fins poc tingudes per exclusivament masculines, que reivindica els drets polítics i la possibilitat d'ocupar càrrecs públics, trobem paradoxal, diem, aquesta mena d'actes que són una retrogradació a un estat d'inferioritat. És un retorn als temps, tan blasfats pels feministes d'ambdós sexes, de la galanteria, de considerar la dona com un objecte de luxe, completament inútil i sense gens d'independència.

Per elles faran; en el fons, als que no hem estat prou badoques per anar a contemplar, a base d'empentes, les beutats oficials, tant se'ns en dona. Només trobem que es dona massa importància als actes d'aquesta mena, i això no per tendències al transcendentalisme, que és la cosa que ens fa més por del món, sinó per un simple gust de les proporcions.

I no parlem de com explicaria un psicoanalista aquesta badoqueria entorn de les beutats oficials, desviellada en un país com el nostre.

MIRADOR INDISCRET

Enveja o caritat?

L'ebúrnica senyora de V. i G. ha estat una de les que ha tingut més feina, aquests dies, prop de les reines de bellesa. L'hauríeu vista al Ritz, a la Font del Lleó, al Liceu, a la Piscina de Sitges, sempre atrafegada a atendre les noies del bon pamet, particularment les més o menys germàniques.

En un dels pocs moments que es donà de repòs, confià a les amigues, que estaven pendents de l'opinió de la introductora de bel·leses:

—Todas esas chicas resbalan por la pendiente...

—¿Y Miss Alemania, también?

—¡Oh, ésta va a la vanguardia!

La miss muda

El criteri predominant, però, és que les més circumspectes eren Miss Bèlgica, Miss Espanya i Miss Catalunya.

—Com a circumspectes no us ho contradiré — replicà el senyor Vilalta —, però com a callada, no hi ha com Miss Turquia.

En efecte. Miss Turquia gairebé no ha obert la boca durant tot el seu sojorn a Catalunya, senzillament perquè tan sols parla el turc, i sembla que En Riber, a desgrat de la seva admiració irresistible per a l'egregia representant d'aquell país, no ha pogut fer-se a mans cap mètode abreujat de la llengua otomana que li permetés tirar quatre flors damunt el cos formidable de la bellesa muda.

Els que els prenen per altre

Entre els elements de l'Associació de Cinema Amateur que amb tan d'entusiasme s'han lluitat al maneig de la càmera, figura En Joan Roig, conegut més que per l'atreuiment de les seves produccions, per la indumentària fantasiosa que usa per a sortir a filmar.

L'altre dia, a l'arribada de les bel·leses europees, es presentà a l'estació de França disposat a fer un reportatge. Entremig del bati-bat de la recepció, les calces de golf, el sueter i els aparells d'En Roig se'n duïen moltes mirades mig estranyades, mig divertides. La confusió el situà a costat d'una de les bel·leses. El nostre cameraman, sempre galant, tregué el seu millior francès i començà a fer a la miss els honors de la ciutat. La bellesa li contestava en el mateix idioma.

Però vetaci que algú estirà a la noia i la presentà a uns cavallers:

—La senyoreta Gaby, miss Catalunya...

En Roig atribuïx a la impressió rebuda amb aquest cop — i a mal temps — la qualitat més aviat modesta del seu reportatge.

Si això no és democràcia...

Diumenge s'inaugurà un Centre d'Esquerra Republicana, al Paral·lel. El president de la nova entitat feia la presentació dels oradors:

—Ara us parlarà el company Lluís Companys, president del nostre Parlament, etc., etcètera.

En acabar-se l'acte, el president de l'entitat s'apressava a posar-se una gorra galonada i a obrir la porta de l'automòbil del senyor Companys. Era el seu xofer.

Ballets russos

La temporada de ballets russos transcorre amb un èxit formidable. Cada dia el Liceu es veu ple de gom a gom i la gent surt entusiasmada de l'espectacle. Passa, però, que en aquesta brillant temporada, no hi ha ningú que pagant vagi al Liceu. És més. L'altre dia vàrem veure un regidor que es

dirigia a la taquilla per adquirir dues localitats, i el taquiller, que el reconegué, les hi volia donar de franc de totes passades.

Hi ha funcionari de la Generalitat que ha disposat de més d'una lotja i de deu seients de pati. Tots els directius de Centres d'Esquerra han demanat, i obtingut, les localitats que els ha donat la gana. Gent que té deu pessetes per gastar i que se les gasta amb qualsevol sessió de cinema, fa tots els papers de l'auca per a poder anar «d'arròs» al Liceu. S'ha batut el rècord de la golafreria.

Pedagogia lírica

Eladi Homs va abocant damunt les planes de *La Veu* article sobre article a propòsit del curs que actualment dona a la nostra ciutat la doctora Montessori.

Com a mostra de la literatura que usa el senyor Homs, extraïem del seu darrer article, publicat sota el títol *Efemèrides d'un infant indefinat*, aquesta preciosíssima perla pedagògica-recreativa:

«Bo i caminant, el pare ha anat distribuïnt cacauets als dos infants, i la nena, com el noi, ha volgut ella mateixa trencar-se els seus. L'hauríeu vist amb quina pacient atenció anava extraient amb els ditets les petites mòbies torrades de dins dels sarcòfags.»

Tot sigui per la prosperitat de l'estovament dels sentiments i les intel·ligències!

Creditor i pagar el beure

Fa dos diumenges l'entitat dels nostres sàtires que s'intitula *La Confiança*, segurament per afalagar el client, commemorà alguna cosa amb un àpat, al qual assistiren uns quants representants de la premsa. Heus aquí les declaracions d'un d'aquests, abans d'entaular-se:

—Vaig a paladar a un plaer dels déus. Em menjaré sucients plats davant mateix — i pagant ells — de tres diferents sàtires als quals dec altres tants vestits. Potser és una acció perillosa. Però no vull estar-me de provar aquesta cinica voluptuositat.

El d'aquest cínic ha estat un cas excepcional. Ens consta que deixaren d'aprofitar-se alguns tiquets dels repartits a la premsa.

L'esperit de «Vu»

Un grup, al jardí de l'Ateneu Barcelonès, comenta les fotos de guerra que foren interdites per la censura dels països belligerants i que ara publica la revista francesa *Vu*.

Hom parla de quin esperit pot informar la direcció del gràfic hebdomadari en donar publicitat a aquells clixés horribles, quan Maria Teresa Gibert, la coneguda propagandista del mateix partit polític del senyor Companys, pregunta:

—Què diu de l'esperit de vi?

Qui és Einstein?

Per aquests mons de Déu del Migdia de França hi ha uns centres espanyols d'un pintoresc agudíssim. Fa pocs dies que en un d'ells es parlava de l'ofertament acollidor que el govern espanyol havia fet a Einstein i que aquest — honorant-nos — ha acceptat.

—Qui és Einstein? — demanà algú.

I el president, *très à la page*, va respondre amb suficiència:

—És aquell polonès que ha descobert que la terra fa fals escaire.

Cultura humanitària

A propòsit d'una acusació presentada contra dos negres a Nordamèrica, a conseqüència de la qual se'ls condemnà a mort, *La Humanitat* aprofita l'avinentesa per atacar copiosament la gramàtica, la intel·ligència i el sentit comú.

«...foren ràpidament (els negres) condemnats a mort. Abans, però, que la multitud enfurismada pogués linxar-los, una apel·lació interposada...»

Aquest angelical redactor anònim de l'il·lustrat diari no es pot dubtar que està convençut que això del linxament és una forma d'execució legal dimanada de sentència judicial. Déu li conservi l'erudició!

Un gènere que decau

Un conferenciant addicte al partit de l'Esquerra Republicana de Catalunya hagué de donar una conferència pública a l'Ateneu Enciclopèdic Popular. A l'hora de començar, les vuit del vespre, només hi havia tres ciutadans disposats a sentir la veu autoritzada i brillant de l'home del partit que diuen que governa.

En Grau, de la Comissió de Cultura de l'esmentat Ateneu, s'excusava, mig titubejant, de poc èxit que havia despertat l'acte. El conferenciant corroborà:

—El que passa és que la gent ja està tipa d'anar a sentir conferències i mitings en els quals tot són tòpics i no s'hi diu res de nou. L'oratori i els conceptes dels Rocs Boronats i de les Tereses Giberts han fet decaure el gènere...

En Grau se'l mirà un xic estranyat. Després, més asserenat i veient que l'accent del seu interlocutor era sincer, va dir:

—Sí; jo també pensava igual. Però, car-am!, no li ho hauria gosat a dir... i això que també sóc de l'Esquerra!

Posats a fer...

Com gairebé no ignora ningú, en el darrer número de *D'Act i d'Allà* el pintor Alfred Sisquella era anomenat equivocadament Francesc Sisquella. Algú que comentava el lapsus davant de l'interessat, obtingué de Sisquella aquesta confessió:

—Posats a equivocar, m'hauria fet molta més il·lusió que m'haguessin anomenat Francesc Cambó.

Manuel Galés

han complert els pactes seguiran obligats a complir-los ara i sempre. Es a dir, aquesta llei dona un premi especial als que s'han posat fora de la llei i castiga els que tot ho esperaven de la legalitat.

Judicialment, és un galimatias. Política, un altre. Per tal de resoldre els conflictes del camp, en crea un de nou. Aquell que s'alçarà, sense dubte, entre la minoria que està fora de la llei i la majoria de pagesos que es veuran en pitjors condicions que els seus veïns menys respectuosos amb la legalitat.

Alguns ciutadans, davant d'això, s'han preguntat si l'Esquerra s'havia begut l'enteneïment. D'altres han parlat d'audàcies revolucionàries.

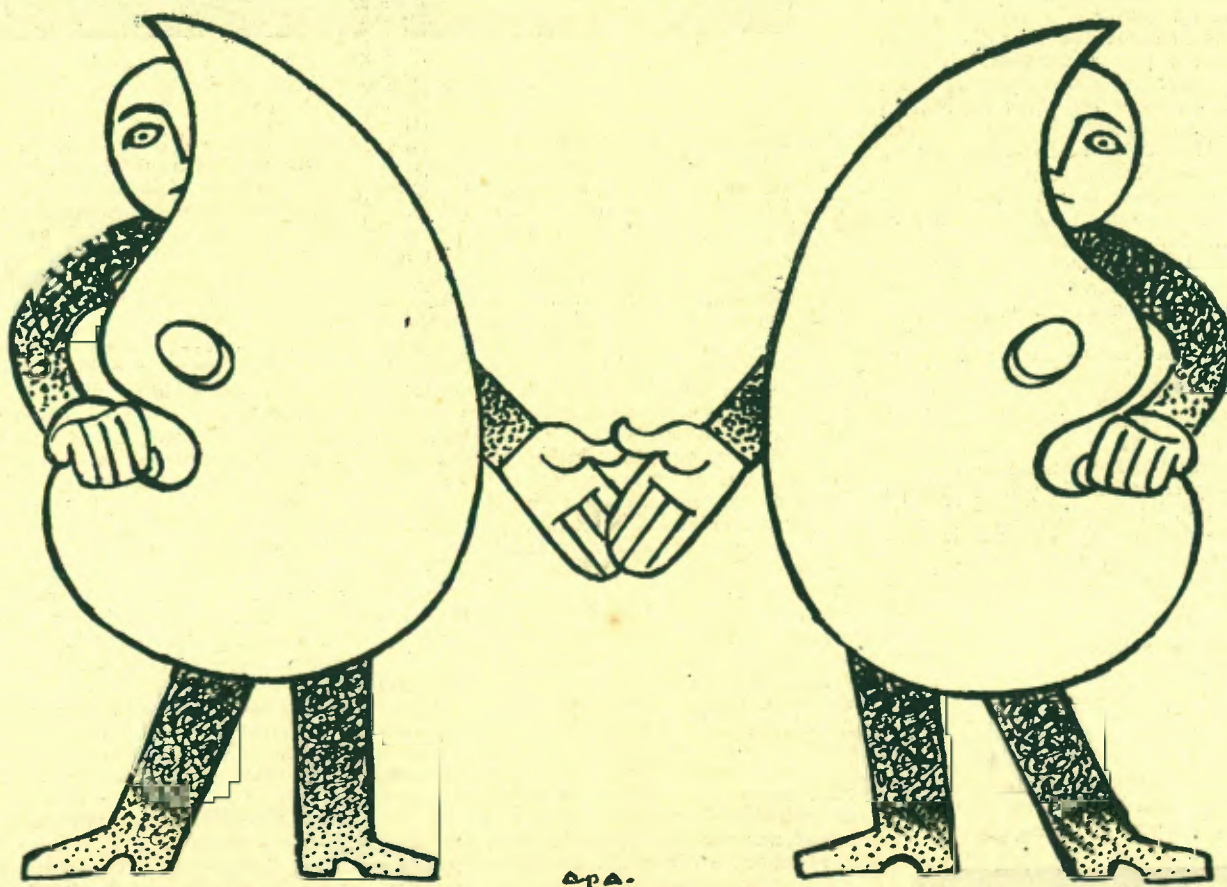
I ca! Ni una cosa ni l'altra. L'actitud del partit que governa dins aquest afer, no és ni follia ni audaç. És — això sí — obligada i desesperada. No són els innovadors que tiren al dret. Són uns que es retiren com poden després d'haver comès unes gran imprudències. No es tracta sinó d'evitar que la retirada esdevingui catastròfica.

Així com un jugador d'escacs, després d'una mala jugada, no té més remei que fer-ne d'altres cada cop més suïcides, forçat per l'encadenament de les combinacions, l'Esquerra, després d'haver practicat pel camp, com arreu, una cega demagògia, s'ha de trobar empesa més i més cap a l'abisme. Ella, que havia excitat els camperols a no pagar, prometent-los que no els havia de passar res, com volem que no consagres allò que ella mateixa havia aconsellat? Hi havia pena de la vida.

Però si feia extensius els beneficis del no pagar als que fins llavors havien pagat, creava un altre conflicte. A cada poble, el pagés que sempre havia cotitzat a l'Esquerra i s'havia quedat les parts, es veuria objecte de les burles d'aquells que, no havent pagat ni fet «revolució», es trobaven de cop i volta amb tots els avantatges dels altres.

No hi havia més remei, doncs, que indicar la solució que assenyalava el projecte Galés-Canturri. És un projecte «defensiu». Un modest anar tirant.

Es possible que accentuï la guerra civil al camp. També és possible que la ma-

EL SALÓ DE BARCELONA I EL DE MONTJUÏC

(Ja notarà el públic que el que està a l'esquerra del dibuix es troba a la dreta de l'espectador, i viceversa)

Els ballets russos de Monte-Carlo al Liceu

L'APERITIV

No... Els Ballets Russos no són morts, no. Louis Laloy, Michel Georges-Michel, tots aquells que, desaparegut Diaghilev, els consideraven com morts i enterrats, s'equivocaven lamentablement. No... Els Ballets Russos no han mort amb Diaghilev, no. Són més vius que mai. La companyia que actua

al Liceu, hereva legítima de la del dissortat Sergi, i que ens ha ofert uns espectacles muntats amb una cura rigorosa, ho ha demostrat amb escreix. Admirable companyia, aquesta que dirigeixen els senyors W. de Basil i René Blum! Tropa homogènia, disciplinada i entusiasta, que cultiva la dansa d'escola amb una vocació incollorçable, i que està composta gairebé exclusivament d'artistes joves, davant els quals cal parlar sense embuts d'estrelles. Irina Baranova, una noiet de quinze anys que posseeix una tècnica formidable que moltes ballarines fetes li deuen envejar, Tatiana Riabuxinska, clara i rossa criatura que es fa remarcar per la desimboltura de la seva elecció, David Lixin, ric en una agilitat felina, barreja de tècnica i d'expressió, són els joves primerissims d'aquesta tropa, la veu-mència gairebé infantil dels quals és frenada per la reflexió madura del prodigi Massin, de la graciosa Danilova i del gran dansari de caràcter Woizikowski, tots tres ben coneguts del públic barceloní, que aplaudí anys enrera les seves actuacions en la tropa de Diaghilev.

Massin és el mestre de ballet de la companyia dels senyors de Basil i Blum. Massin, esperit moderníssim, ha estat sempre devorat per una inquietud única: renovar la dansa. *Parade*, *La boutique fantasque*, *Le tricorn*, *Les matelots*, *Le pas d'acier*, *Mer-cure*, altres ballets que ha muntat, són proves eloqüents d'aquest desig de renovació. Renovació necessària. Un art tan tradicional com el coreogràfic corre constantment el risc de naufragar en un academicisme amarat. Però Massin n'ha renovat únicament la superfície. Ha respectat sempre el fons: les lleis immutables de la dansa. I sota totes les seves innovacions, hi ha, bastida sòlida, els principis de la dansa d'escola. Única manera d'avançar sense córrer el perill de ficar-se en el carreró sense sortida de les divagacions. Audàcies, sí. Però amb disciplina. Vem ara les novetats que els Ballets Russos de Monte-Carlo ens han ofert.

S'ha dit que, dins la dansa, el romanticisme fou sobretot un classicisme exaltat, el somni d'un geometa. En efecte: en 1830, la dansa d'escola ateny el cim de la bellesa abstracta. No té res d'estrany, doncs, que en una obra tan profundament romàntica com és el ballet *Les Sylphides*, sobre música de Chopin, brilli amb esplendor la dansa clàssica pura. Considerada com a fi en si, i curosament esportada de pintoresc i de psicologia. La dansa per la dansa. Fixeu-vos-hi bé. En els programes del Liceu, tots els ballets tenen un argument. *Les Sylphides*, no. Per què? Simplement perquè aquest ballet, al revés de molts d'altres prenyats de simbolisme, no necessita cap explicació. La seva plàstica i el seu dinamisme, bells en si, ja són prou explícits. Sembla mentida que un coreògraf com Fokin, l'home que amb les *Dances Polovtsianes* del Príncep Igor introduí en la dansa l'expressionisme psicològic, fos capaç de crear la coreografia tan profundament clàssica, tan respectuosa amb la independència de la dansa, de *Les Sylphides*. Quina atmosfera tan poètica, la d'aquest ballet! Fresc com una rosa, delicat com una declaració d'amor, fràgil com una libèl·la, amb tota la lentitud i la gràcia d'un alenit cinematogràfic, les puntes hi juguen un rol de primer pla i adquireixen un prestigi considerable. L'exaltació romàntica

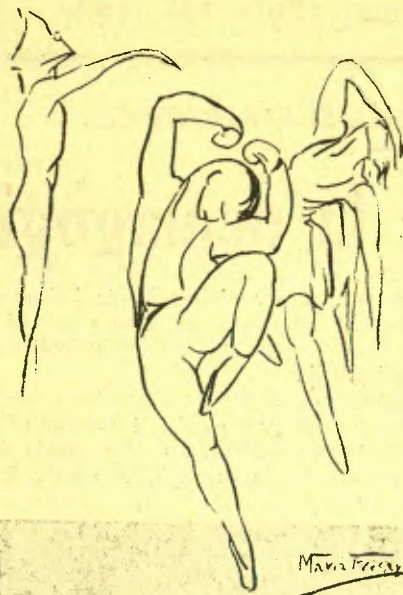
produí la dansa d'elevació i féu pujar les dansarines sobre les puntes. Davant d'això, molts literats aficionats a la crítica de dansa esgrimien el tòpic esdravat: dansarina alada. No, senyors, no. Aquestes ballarines no tenen ales. Tenen peus, simplement. Uns peus d'acer que els permeten elevar-se vers un més enllà ideal. Alexandra Danilova, gran dansarina, ens féu admirar els meravellosos *relevés* del seu vals i la magnífica ampliació dels *jetés tournés* en la masurca. I no cal oblidar les *cabrioles* felines de la masurca ballada per Lixin amb rara perfecció. Els adorables *tutús* de las dansarines no podien trobar un teló de fons més adequat que la poètica tela de Corot que el príncep Scher-vachidze, gran expert en reproduccions, ha traslladat amb fidelitat absoluta. La deplorable orquestració de Rieti ens semblà molt inferior a la que havia fet abans Strawinski.

I heus ací que sense transició passem de la dansa clàssica més pura de *Les Sylphides* a la dansa de caràcter més expressiva d'*Els Presagis*. Els fanàtics de la dansa clàssica han acusat diverses vegades coreògrafs com Fokin, Massin o la Nijinska d'haver deformat la dita dansa clàssica, tot i convertint-la, de bellesa abstracta, en una pantomima on la coreografia era subordinada a l'expressió psicològica. No compartim aquests dogmatismes irrespirables. Dansarins que coneixen a fons l'ofici, com els russos, poden usar i abusar de totes aquelles llicències que no es podrien permetre a un indocumentat sense tècnica. I, malgrat que Massin infringeixi sense escrúpols les lleis del classicisme ortodox, no tan sols li perdonem aquest *crim de lesa-Terpsicore*, com diria Levinson, sinó que li agraïm d'haver-nos ofert la coreografia d'*Els Presagis*, que

seva cerimoniositat preciosa, han estat traduïts amb una fantasia deliciosa. Balanxín ha muntat la coreografia d'aquest ballet. Coreògrafa molt personal, en la qual fa gràcia de veure el conjunt de ballarins, que evolucionen amb un desordre aparent i amb un brio i un *entrain* enlluernadors, i que de sobte s'aturen i, com sortida del barret d'un prestidigitador, ofereixen als ulls sorpresos dels espectadors una composició rigorosament ordenada i immòbil, els components de la qual han adoptat un gest grotesc i rígid com si els anessin a retratar. Grotesc, hem dit. Això són totes les coreografies de Balanxín, artista personalíssim que dona nous aspectes a les formes clàssiques, tot i deformant-les amb intencions grotesques. El més brillant de la interpretació fou indubtablement la prosa tècnica realitzada per la petita Baranova: una sèrie vertiginosa de piruetes a la segona d'una factura impecable. El pas de dos de *Les mans del destí*, molt ben compost; fou ballat amb una gràcia exquisida per Paul Petroff i Alexandra Danilova, la qual dona una majestuosa ampliació als seus *ronds de jambe*. Riabuxinska i Woizikowski foren uns briosos conductors de cotilló. Christian Bérard, molt gris, ha pintat un decorat simple — superfície blanca i el vermell d'unes petites llotges per base — que fa ressaltar els vestits foscos de les dames i el frac i pantalons curts negres del cavaller.

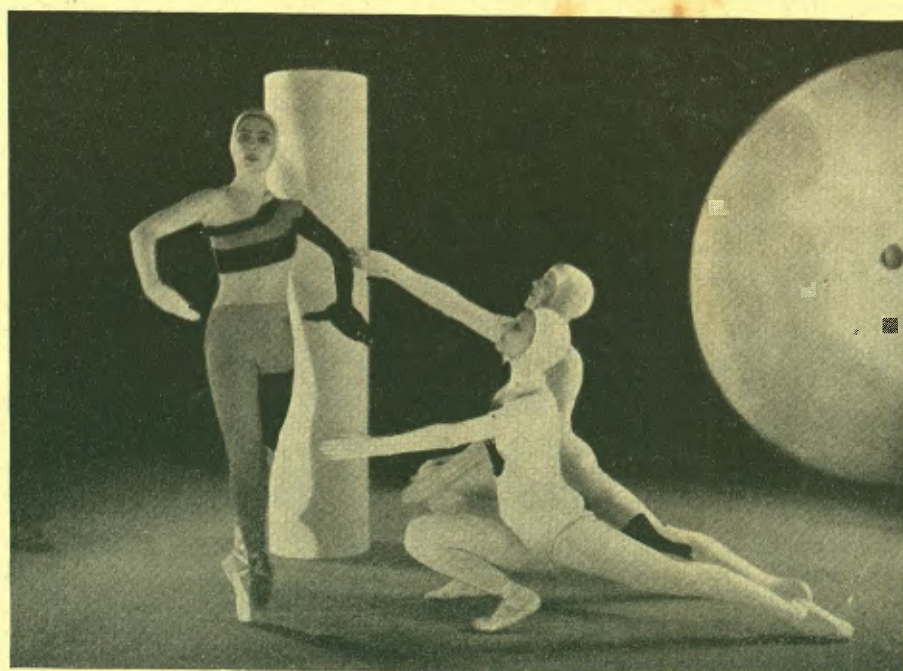
El bell *Danubi blau* és un ballet escrit i muntat per Leonide Massin sobre música de Joan Strauss. Una pura delícia d'entonació i de ponderació. Tot ell gris perla, la tela de fons d'aquest ballet, un gravat de Constantin Guys, conjuga finament amb la indumentària, i ens transporta a un 1860 que té tota la ingenuïtat d'una vella estampa esgro-

exactament amb la partitura d'Auric, dinàmica i estimulante. Ballet purament de caràcter, fins i tot en l'intermedi de les noies amb *tutu*, aparentment tan clàssic. En aquesta variació, on els passos d'escola han estat irònicament estrafets, es destaca el final en el qual tres dansarines, la gran Baranova

al mig, teixeixen una sèrie d'impecables *fouettés*. A remarcar, la variació de les *Dues amigues* — Edna Tresahar i Eleonora Marra — i el gran dansari de caràcter Woizikowski convertit en vagabund ple de fantasia.

I acabem-nos finalment amb l'indiscutible *clou* d'aquesta temporada de Ballets Russos. *Jocs d'infants*, l'esperat ballet de Joan Miró, que havia desvetllat tanta expectació que el Liceu, la nit de l'estrena, es veié ple de gom a gom — *exhaurides totes les localitats*! — d'un públic que seguí la representació amb una atenció sostinguda, sense defallències. Univers *féérique* de formes i colors, món de meravelles, fantàstic conte de fades — «a la nit, les joguines i els jocs s'animen». El soroll desvetlla l'Infant que ve a participar a aquesta vida secreta... Això és aquest ballet, ple a vessar d'una poesia alternativa ingènua i vigorosa. Miró té una concepció clara de la decoració de teatre. Sap que no basta un teló de fons, sinó que cal animar l'escena, omplir l'espai de l'escenari amb volums i colors. En aquest ballet, els volums i colors són les dansarines, els dansarins, els objectes i tots els altres accessoris. El teló, molt simple, no és res més que una superfície que limita i que no fa nosa. Els volums, no tan sols els objectes sinó també els ballarins — generalment coberts amb maillots que respecten la bella arquitectura del cos humà —, són cossos purs i simples. I els colors — Miró és un colorista formidable — no són colors decoratius i morts, que necessiten un veí per a viure, sinó colors autònoms cada un dels quals té una vida intensíssima. Volums i colors equilibrats, repartits, ponderats amb un sentit definitiu de l'harmonia. Obra clara, neta, precisa, simple, plena de troballes expressives — el braç ondulant que surt pel forat d'una bola —. Massin ha creat una coreografia admirable que fa ressaltar l'obra de Miró. Ha supeditat la dansa al decorat. I encara que els puristes exclamin: *oh, heretgia!*, si el decorat és

«Jocs d'infants».

és una de les coses més impressionants que hem vist dansar. Alguns crítics han menyspreat la *Cinquena Simfonia* de Txaikowski que acompanya aquest ballet. Això ens dona l'ocasió de parlar de l'absurditat que és el fet que tots els diaris barcelonins sense excepció confinin la crítica de dansa al crític de música. Aquest comenta el ball des del punt de vista musical, no coreogràfic. I oblida que, en la dansa, art absolutament independent, la música és un accessori, com ho són el decorat i la indumentària. Ampullosa i buida, fàcil i de poca qualitat, la *Cinquena Simfonia* de Txaikowski? Potser sí. Però — ens ho deia Massin — música de dansa, que permet moltes troballes coreogràfiques. I, fet i fet, això és el que compta. *Els Presagis*, a l'inrevés de la plàstica i el dinamisme abstractes de *Les Sylphides*, té un argument vagament filosòfic: la lluita de l'home contra el seu destí. La serenitat clàssica substituïda pel frenesí expressionista. Ballarins que es torcen i gestueulen al dictat de's dissenys, de les temptacions... Però Massin, home de forta preparació escolar malgrat tot, no ha convertit aquest expressionisme delirant en fi. No ha trait la dansa. Ha respectat les seves lleis. I la dansa d'escola és la bastida rigorosa de tot aquell frenesí. La seva coreografia és formidable. Porta l'empremta poderosa del geni que és Massin. Aquest ha posat a contribució tota la seva prodigiosa imaginació plàstica, dinàmica i poètica i ha reeixit una coreografia forta, intensíssima, plena de troballes audacioses. Geni, hem dit. Sí. Cal ésser un geni per a arribar a conjuntar tots els elements dispersos que actuen en aquest ballet, per a coordinar-los rigorosament, i dotar-los d'un ritme i d'una força únics! En totes les obres de Massin s'observa la gran importància donada a braços i mans. Al revés de la Nijinska, que es preocupa sobretot dels peus. En *Els Presagis*, braços i mans juguen també un rol considerable i, en certs moments, quan s'enlairen exacerbats, ens fan pensar en el deliri místic dels negres d'*Allèluia*. André Eglevski ens va sorprendre amb cinc admirables piruetes, seguides d'un doble tomb a l'aire. Nina Verxina, remarcable en la seva marxa enèrrega sobre la punta en la primera part. A remarcar, també, Tatiana Riabuxinska, àgil i lleugera en els seus *renversés* sobre la punta, l'impressionant Woizikowski i David Lixin, que afegeix a la seva escola un dramatisme punyent. André Masson, que jugà un rol tan important en els primers temps del sobrerrealisme, ha fet una ampliació d'un quadre seu — això no és pintura de teatre —: teló molt confús i complicat que desvaïoritz els moviments dels ballarins, coberts amb uns vestits que no lliguen amb el teló. Error greu. En aquest decorat no existeix la necessària harmonia entre tela de fons i vestuari.

Després d'acabar-nos amb una obra tan forta com *Els Presagis*, parlarem, contrast violent, d'una altra més amable, potser massiva: *Cotilló*, un ballet de Boris Kochno, amb una música de Chabrier, plena de vaguetats i de melancolia. Tota la puerilitat del cotilló, totes les seves figures i els seus jocs, tota la

gueïda. Massin ha creat una coreografia, perfecta de composició, basada en aquells valors, *quadrilles* i *galops* tan *entrainants* i tan característics del vell Strauss. Coreografia plena de vida, de moviment, d'humor, d'ironia, de burlesc i amb un final brillantíssim,

«La Competència»

d'un dinamisme enlluernador. Massin ha ballat el paper d'Hússar. Quin formidable ballarí! Quina precisió, quina elegància, quina línia i quina gràcia! Així que surt a escena, un simple pas ja delata el seu estil meravellos, que es confirma després amb la masurca i els vals ballats amb la Riabuxinska i la Danilova respectivament. La gràcia, la divina gràcia de Massin només s'aconsegueix a còpia de ballar molts anys seguits. Quan, havent oblidat la tècnica, es dansa amb la mateixa facilitat i la mateixa absència de preocupacions d'un desvaga que es passeja pel carrer. Gràcia, divina gràcia, que posseeix Massin, que posseeix la Danilova també, però que és encara absent dels elements joves de la companyia que no han arribat encara a oblidar la seva tècnica, actualment ja prodigiosa. En aquest ballet, la Danilova ens obsequià amb uns magnífics *relevés* sobre la punta i la Baranova amb uns *fouettés* sense defecte. David Lixin fa un *petit-maitre* inquiet, que va d'ací d'allà sobre els talons, amb una gràcia extraordinària.

La *Competència*, un ballet de Derain amb música d'Auric, ens transporta al fi de segle. La rivalitat de dos sastres determina una desfilada de personatges pintorescos i divertits, que s'agiten i gestueulen amb frenesí, tot i engendrant una acció trepidant, plena de troballes d'un burlesc molt fi. Derain ha pintat uns vestits segons la moda de 1895, irònicament estilitzats, i un decorat geomètric de tons grisos, que recorda la primera època d'aquest pintor. La coreografia porta l'empremta grotesca de Balanxín, aquest coreògraf enamorat del còmic outré. La *Competència*, més que ballet, és una pantomima, faceïosa, els gestos de la qual concorden

d'un Miró, val la pena de no estripar-se les vestidures. Més que dansa, la coreografia de *Joc d'infants* és plasticitat, un encadenament d'actituds eminentment plàstiques. El pas de dos dels *Esperits* inicial, per exemple, ha estat compost amb *développés*, precisament per a fer-los ben plàstic. L'admirable Irina Baranova ha ballat la *Balduja* amb una virtuositat esclatant: *fouettés* — n'hem comptat vint-i-set —, piruetes i voltes, tot sobre la punta, executat amb un mestratge sorprenent. Riabuxinska, *Infant* deliciós, sa'tant amb seguretat sobre les puntes; Woizikowski, atleta perfecte; Lixin, tots els interpretats han d'ésser lloats sense reserves. La música de Bizet, fresca, ingènua i saborosa, passa desapercibuda, menjada per la formidable plasticitat del ballet. Llàstima que el final d'aquest, amb ribets de música-hall, no tingui el to de la resta. En fi, una nit de triomf per a Joan Miró. Triomf esclatant que ens omple de satisfacció als pocs que hem cregut en aquest pintor dels seus començos, i que l'hem sostingut dia darrera dia a risc de passar per maniàtics.

Aquesta companyia de Ballets ha reprès *Petruixka* i *Els mariners*. Voldríem parlar-ne. Sobretot del segon, obra del nostre Pere Pruna. Però ens manca l'espai i el fet d'ésser ja tan coneguts dels barcelonins ens excusa de fer-ho. Finalment, hem d'elogiar la tasca encertada dels senyors Steiman, director d'orquestra, i Grigorieff, *régisieur* general, i adreçem les nostres felicitacions al Comitè Pro-Liceu i al senyor Joan Mestres, gràcies als quals ha estat possible aquesta temporada brillantíssima.

— SEBASTIÀ GASCH
(Apunts d'Els Presagis per Maria Freser)

Sobre les beutats. — Davant d'aquestes noies tan precioses que han vingut a Barcelona, facturades com un equip de jugadors de futbol de luxe, passejant-se dintre d'un autocar amb les banderetes de tots els Estats europeus, hem constatat una vegada més la reacció del badoç anònim, i naturalment a mi no m'ha vingut gens de nou. Hi ha persones que s'indignen amb la badoqueria i la riallera curiositat del públic; els fa l'efecte que això és molt onerós, inconscient i vacuïtat. En el fons dels fons això és humaníssim. I tots, fins els més fins i els més purs, són badoços i curiosos un moment o altre de la vida. La gent fa dues hores d'espera, a peu dret, al mig del carrer, per veure passar disset xicotes, com ha fet la mateixa espera per veure passar els gegants, per veure passar un general, o un desgraciat que li anaven a donar garrot. L'important és el fet d'excepció, el fet que surti del gust normal de la sopa o dels dos terrossets de sucre que els pares de família acostumen a tirar al cafè. El prestigi d'aquestes xicotes, escollides com les més boniques de llurs respectius països, és prou important perquè la concupiscència de tots els senyors Marianos es converteixi en una interjecció poc alada, i de passada obrin uns ulls com ones taronges, i la xafarderia idíl·lica de totes les noies de disset anys faci un tendre escarfall, i deixi veure uns quants rengleres de dents blanques totes lluentes d'admiració. Aquestes manifestacions, al cap i a la fi, potser són les més sinceres i les més autèntiques entre les moltes que comporta l'elecció de miss Europa.

Deixant de banda la badoqueria i l'espectacle picant de les noies boniques entre el maremagnum d'una ciutat com la nostra, i anant al fet concret de l'elecció de les «misses», jo he de dir — sempre amb la modestia que em caracteritza — que aquestes eleccions em comencen a fer una mica de pena. En fa l'efecte que tot això, i en una forma paradoxal, són els últims badalls del romanticisme, per anar a parar Déu sap a on. Es curiós veure com des de la guerra ençà, les dones s'han desfeminitzat, en el que fa referència als punts més delicats i més romàntics de llur feminisme. No es pot negar que les dones, a mesura que van simplificant la roba per un cantó i carregant el maquillatge per un altre, es tornen més picants i amb una agressivitat molt més directa, que quan les dones es vestien de misteri i de reserva. L'esport ha acabat de desfer misteris, i l'exaltació del nudisme i altres ximpleries ha arribat a monstruoses conseqüències que, pel meu gust, maleïda la gràcia que tenen. El fet que les dones adquireixin cada dia més drets socials i polítics, que les xicotes facin discursos i parlin de totes les inútils besties abstractes que constitueixen els pinyols de la paperassa i l'inútil literatura política i social amb pretensions de pensament autèntic, és un altre fet simptomàtic que el romanticisme i les ales angèliques van una mica de cul per terra. Jo ja sé que tot això s'ho porta l'època, i que renegar de l'època que vivim no ens cura de res, i a més a més és una posició poc comprensiva. No intento jo dir mal del feminisme tal com l'entenien les xicotes més adalades; si a elles els ve de gust, que tirin endavant. Tampoc vull dir que siguin cap desgràcia les modes, els costums i aquesta esquadrada general de pudor i de contenció que avui dia s'imposa. L'únic que puc dir és que a mi, personalment, totes aquelles tombarelles confusionàries no m'acaben de fer felíç.

I ara ve la cosa més divertida. En un moment en el qual el concepte alat i màgic de les dones — el concepte si voleu trobadoresc — comença a fer fallida en el món, resulta que s'imposa la creació d'unes reines de beutat, d'unes dones excepcionals per llur perfecció i gràcia, i se les situa en el punt convergent de totes les mirades i de tots els aahs! admiratius, com si diguéssim en el lloc de la roda final de's castells de foc. Dificilment es podria trobar una invenció més romàntica, més adequada al concepte alat i trobadoresc, que aquesta d'elegir la reina de la bellesa d'un país, i entre les de tots els països elegir la reina de la bellesa del món.

Mentre les dones fan tots els possibles per arribar al desencençament i al desllogament brutals, propis dels homes, el romanticisme del món fa l'últim badall desesperat per crear la reina universal de la bellesa, una mena de Papa amb faldilles, amb mallot si es vol, i amb els llavis pintats, que té el poder diví de remoure tot el fons — delicat o bestial — de la tendresa de's homes. El fet no es pot negar que és curiós i paradoxal. I si en realitat el fet fos això i res més, i l'elecció es duigués a terme amb una escrupolositat i una emoció religioses, jo seria el primer de treure'm el barret davant d'un acte tan important i tan medieval de la galanteria humana. Però la part trista és que les coses no s'executen segons el criteri d'un príncep de *les Mû i una nit*, ni tan sols amb el criteri una mica olla i una mica clínic d'aquells trobadors morts de gana que anaven amb una lira a l'esquena i engangant versos per les cantonades. El criteri que presideix aquests actes és el mateix criteri comercial de sempre. Les xicotes estan satisfetes de l'elecció, es poden fins i tot creure que són l'encarnació d'una Afrodita irresistible, es poden creure que el nomenament, ultra satisfetors la vanitat, pot proporcionar-los un contracte de primera i fins el casament amb un milionari. Les xicotes poden fer-se tota mena d'il·lusions; però al costat d'aquestes xicotes hi ha tot el parasitisme dels que remuneren les cireres, hi ha tota la propaganda comercial, de perfumistes, fabricants de maillots, de faixes de cautxú, de gasoses, de flors artificials i de plomes estilogràfiques. Al voltant d'una miss Europa, o una miss Dinamarca, es remuneren les platges, els casinos, els hotels, les ruletes, les misses de dotze, les oficines de turisme, la Companyia internacional dels Vagons-Lits i tots els senyors de Walleffe i tots els estripaquients i els gats dels freres de la terra. I el que semblava a primer cop d'ull un acte de foll romanticisme, es converteix en una de les coses més cinicament combinades per la freda rapacitat material de l'època.

Ara que aquestes coses, a força d'abusar-ne, a força de prodigar les «misses» i de multiplicar beutats, i treure beutats dels llocs més inversemblants, acabaran per no fer impressió a ningú, i acabaran perquè ni un sol badoç deixi la torrada amb oli i sal i obri la finestra i tregui el nas per veure el que passa al carrer.

JOSEP MARIA DE SAGRRA

Visiteu

Mallafre

SASTRE

Ronda de Sant Pere, 24, pral.

i vestireu elegant

RICINO GOLOSO DELICIOSO PURGANTE

CURIOSITATS BARCELONINES

Museu de tatuatges

Encara que sigui un veritable gargot, si un retrat és dibuixat damunt de matèria viva, damunt d'una pell que sota la seva pal·lidesa deixa entreveure el flux i reflux de la sang, sempre semblarà interessant. El tatuatge tothora crida l'atenció, ben fet o mal fet. No hi fa res que sovint sigui d'una vulgaritat que faci pena — un cor assagat, una àncora o dues mans en cordial encaixada (com l'escut nacional de l'Argentina) sota una inscripció que diu *Amor eterno* —, no deixaran mai d'aturar-s'hi amb curiositat els nostres ulls.

Els tatuats saben millor que ningú que, en segons quins medis, és més eficaç un bon tatuatge que la millor i més ben tallada roba.

Però el nostre país, tan ric en el camp de l'art pictòric, en el ram de l'art del tatuatge ocupa un lloc misèrrim, un lloc que, segons els aficionats, ens hauria de fer caure la cara de vergonya.

La nostra gran ciutat, no tan sols no posseeix un estil, sinó que ni té una modesta producció. El tatuatge — diuen els aficionats — no és una faccècia o un ornement de quatre perdularis més o menys internacionals. És un art universal. El seu origen es remunta a la prehistòria; la seva difusió, prèterita o actual, no coneix fronteres. Totes les races el practiquen. Tots els continents i illes adjacents l'han conegut. Totes les civilitzacions s'hi han esmerçat. Els més fins són els oceànics — del seu nom *tatu* ve el de tatuatge — i els menys hàbils els negres, que han de lluitar amb el to de llur pell, inadequada per a dibuixos i colors: llurs tatuatges han d'ésser a base de ferides incisives (no de picades i escarificacions) que en cicatritzar-se prenen un color blanquinós contrastant amb la foscor de l'epidermis. Totes les capes socials s'hi han guarnit; des del rei d'Anglaterra Eduard VII, molts lords de l'Almirallat, incomptables grans arxiduxes russos, passant per l'honorat mariner i el valent legionari, fins arribar a la més baixa xurma portuària.

Però el tatuatge més sumptuós i complicat (caldria afegir més dolorós) desapareix amb la mort de l'individu que el porta.

Però no sempre desapareix el tatuatge. N'hi ha que sobreviuen a la mort i a la desfeta de la pell que en vida els aguantava.

Hem dit que el nostre país no produeix tatuatges; en canvi, la nostra ciutat compta amb una relativament modesta — per ara i de moment — col·lecció de pells de difunts tatuats. La podeu contemplar sempre que vulgueu. Forma part del Museu d'Anatomia Patològica que dirigeix el Dr. Ferrer i Cajigal al nostre Hospital Clínic, que — ho diem ara que se'n presenta l'avinentosa — és el museu d'aquesta mena més important d'Espanya i un dels primers d'Europa.

Les pells tatuades — procedents de cadàvers no reclamats —, tivant com les d'un timbal, gràcies a uns cordills, submergides en recipients de cristall plens de preparats químics que els conserven tota llur frescor, tenen una visibilitat perfecta. Dintre del líquid apareixen translúcides, amb una neta dat que segurament no havien posseït mai en vida. Fins es poden comptar els pès, que per efecte del bany en què estan apareixen subtils i rosses.

La col·lecció ocupa una ampla vitrina. Contemplant-la, podeu deixar embalar-se la més il·limitada fantasia. Si pregunteu l'origen d'un tatuatge a un individu vivent, us exposeu que, en comptes d'una història de novella sentimental o d'aventures, us expliqui: «Oh!... un dia, assegut en un *xerim*...»

En canvi, si el mateix tatuatge és d'un mort, podeu imaginar-vos que fou punxat en una d'aquelles tavernes orientals o sudamericanes que de vegades veiem en film, i on les baralles i els cops prenen proporcions èpiques. Si, a més a més, a la pell tatuada, rodejat d'un petit relleu blavós, hi ha un foradet que obri una bala per deixar pas a la mort d'aquests exemplars n'hi ha més d'un a la col·lecció —, aleshores la imaginació pot fer treballs prodigiosos.

La col·lecció, ja ho hem dit, no és encara molt nombrosa; amb tot, té la virtut de reunir exemplars de les diferents varietats de tatuatges. És curiós: malgrat que la fantasia i el gust del tatuat o del tatuador podrien ésser il·limitats, no hi ha cap tatuatge que no pugui incloure's dins de sis o set — segons els autors — classes o categories.

Hi ha els que simbolitzen professions. S'hi inclouen totes les àncores, vaixells, signes astrals, armes, escuts, ferradures, punyals, etcètera, etc., exponent de subjectes mariners o militars. Hi ha una medalla de mèrit que fou extreta de damunt de l'heroic pit d'un ex-legionari. (Aquests tatuatges honorífics són bastant freqüents: a França — gran nació en aquest aspecte — va morir un home que portava tatuat un uniforme complet d'almirall sense que hi manqués un trauc ni un botó; Lombroso va veure un home que lluita damunt l'epidermis un fastuós uniforme d'hússar i un altre que vestia uniforme de general amb xarretes i tot: només li mancava el kepis, i es comprèn.)

Un segona classe la integren els motius religiosos. Abundant, principalment, els Sants Cristos, ja simplement tatuats en negre, ja en negre, blau i vermell, els tres colors de la gamma cromàtica del tatuatge. Els blaus reproduïen els cops i el vermell la sang de l'Ecce Homo.

Hi ha una bona representació d'una de les varietats que ara i sempre han estat més de moda. És porta totes les temporades. Són els amorosos i eròtics. Els primers troben la màxima expressió en aquelles parelles d'inicials i cors que cobreixen els troncs dels arbres de tots els llocs massa visitats. Els eròtics són de producció netament europea i nordafricana; ni els salvatges més autèntics i menys de film no s'han dedicat mai a punxar tatuatges de tan acusada obscenitat com els que surten de les mans d'artífexs marselesos o argelins.

Hi ha, també, el tatuatge humorístic. Això d'humorístic — fora d'alguna caricatura — és un dir. O bé la seva gràcia no té suc ni bruc, o bé s'inspira en motius grollers. Bona part dels de producció nacional s'inclouen dintre aquesta modalitat. Es distingeixen per això i per llur mala execució.

A més hi ha altres tatuatges de més difícil classificació: records, noms i miques de biografia que el subjecte es portava a sobre, com un que es diu «Faustino Fernández Alvarez»; contrasenyes i emblemes indecifrables; temes aràbics i xinesos; un magnífic bust de Renée Adorée...

No fa pas molt s'hospitalitzà al Clínic una dona tatuada de dalt a baix; només el cap i les mans no eren coberts per aquest teixit tan ben treballat i espès com una mantellina. La cama que reproduïm pot donar una idea al lector del restant del seu cos. Per ci o lla d'aquest, hi havia de tot: estrelles, roses dels vents, escenes bèl·liques, baralles cos a cos, creus, arabescos, medalles, cadenes, etcètera, etc. Era francesa i havia travessat els Pirineus acompanyada del seu tatuador, que, convertit en empresari, l'havia d'exhibir per les fires. Aquest distingit artista esmerçà en la feina un any i mig en sessions diàries d'una hora. El tatuador rematà la seva tasca gravant, amb lletres primorosa i calligrafades, el seu nom sobre el dors de la mà esquerra. Malauradament no podem saber com es deia: a Sevilla, on s'havia de començar l'exhibició, la parella es desfeu després d'unes baralles. I ella, despitada, volgué fer desaparèixer el nom de l'artista fregant-lo amb sal, matèria tan indicada com la terra d'escudelles o el paper de vidre, cal dir-ho. No aconseguí esborrar-lo del tot puix el tatuatge és inesborrable, però almenys aconseguí fer-lo il·legible, que és el que es tractava de demostrar. Aquesta dona fou donada d'alta de l'Hospital i se n'anà, deixant per tot rastre unes fotografies de la seva pell tan minuciosament treballada.

Altres casos bons han passat pel nostre Hospital. El dia 14 d'abril de 1931 hi morí, al cap de poques hores d'ingressat, un home vestit de blau i amb espadnyes, que portava tatuada de banda a banda del seu pit una magnífica corona reial. Coincidència? Simbolisme? Forces ocultes? El que succeí després encara és més bo: com que ningú no reclamà el cadàver, el Dr. Callís, perit en aquestes qüestions, procedí a treure-li la pell del pit, amb destí a la col·lecció. No hi reeixí: la pell s'esquinçà i la corona reial no pogué salvar-se. Per alguna cosa o altra aquell dia el poble va foragitar el Borbó, com han dit tant vegades arborats oradors en els mitings.

No hem dit res dels procediments de tatuar (en això s'ha progressat molt; avui el tatuatge es fa amb agulles elèctriques i prèvia anestèsia local), ni de la manera de treballar d'un dels pocs professionals que hi ha a Barcelona i que amb fines agulles foda epidermis en un indret de Sans. Però, és clar, això més val deixar-ho per un altre dia.

CARLES SENTIS

Exit en la mida
Corbates innarrugables
Dijames a bon preuJAUME I, 11
Teléfono 11655

L'ACTUALITAT INTERNACIONAL

Entorn de la guerra i de la pau

Les generacions que ja van cap a la posta recordaran aquells drames popularíssims — la majoria trets de les novel·les de Xavier de Montepin o de Ponson du Terrail — que eren representats per companyies de segon o tercer ordre i que es caracteritzaven per un seguit d'escenes sensacionals, a base de sorpreses, amb una punta de còmic intercalada, i gairebé sempre sense cap nexa lògica. La situació política internacional que s'ha anat creant a partir de la postguerra, i especialment — per què no dir-ho? — d'ençà que

absoluta seguretat. Cal recordar que si es volia fer donar un pas decisiu a la Conferència, s'hauria hagut d'acceptar el pla francès, consistent en la supervaloració de la S. de les N., i, conforme al pacte fonamental, donar-li els mitjans necessaris per executar les seves decisions. Alludim a la formació d'un exèrcit internacional. Descartada aquesta eficaç solució, la Conferència havia d'arrossegar, a força d'inhalacions d'oxigen, una existència precària. Siguin les que siguin les decisions que es prenguin aquesta set-

El «Führer» en ple espectacle

Alemanya fou admesa a la Societat de les Nacions, pot ésser comparada a aquells drames espectaculars, que si eren blasmatats per les persones de bon gust, constituïen la delícia de les masses.

Sobre el teatre internacional assistim a un seguit de vicissituds ininterrompudes, d'escenes sovint indecises i contradictòries, que esbalaiex el públic i el fa passar per alternatives d'esperança i de temença. Podria ésser que això fos fet a posta per tal de mantenir l'opinió pública més desorientada que mai, en benefici dels que hi tenen interès.

Què demana aquesta enorme massa d'homes de tots els països? Cap altra cosa sinó la seguretat de la pau, que en ella mateixa pot ésser un element eficaçíssim per a la solució del problema econòmic, del qual depèn la sort de molts milions d'individus obligats a arrossegar llur existència en la més desoladora misèria.

Per desencadenar una guerra que ha capgirat el món, només van bastar un parell de mesos de canvi de notes entre governs, i per aconseguir la pau, encara no han estat prou catorze anys d'esforços de tots els governs reunits a Ginebra.

El fenomen es pot explicar si es considera que certs factors han canviat, i els governs ja no són àrbitres de la situació i poden dominar els esdeveniments; sinó que, per l'actual estructura financera, són dominats per forces ocultes i poderoses que sovint paralitzen llur activitat.

Les dues paraules *guerra* i *pau*, tan oposades entre elles, no han alternat mai tant com ara en les discussions internacionals.

L'adveniment de Hitler al poder, per les seves gestes passades, per la manera com ha conquistat el govern, per les coreogràfiques manifestacions que han seguit, havia preocupat enormement l'opinió pública mundial, i la paraula guerra havia tornat als llavis.

El famós pla de Mussolini, conegut amb el nom de pacte d'Ostia, i les conseqüents protestes dels que veien en ell una amenaça a llurs drets, no havien pas fet minvar els temors, d'altra banda reviscolats amb les declaracions de von Neurath i de von Papen.

I vet aquí l'escena principal, en la qual tenen lloc fets que ningú, en rigor lògic, no hauria pogut imaginar: el gran discurs de Hitler. A la paraula guerra, que tothom esperava, el canceller del Reich ha substituït l'altra, la de pau, Esbalaiement general. Sí, pau. És precisament això el que vol Alemanya, almenys segons que ho assegura el cap de les camises brunes. Els que no fien gaire prim i s'atenen a les paraules sense tenir en compte els sobreentesos, s'han abandonat a una alegria només comprensible si es considera com és de viu en tot el món el desig de pau.

Però els analitzadors, els que hi veuen més clar que els altres, han començat amb la remarca que — a part la poca confiança que les precedents actituds del canceller alemany havien per força d'inspirar — aquesta pau és condicionada a alguna cosa.

A quina? Simplement, a la revisió dels tractats, i més especialment a la rectificació de les fronteres. És clar que la revisió s'hauria d'acomplir pacíficament, però si això pot ésser fàcil als països que vegin acréixer llur territori amb trossos d'altres nacions, es comprèn que les que sofririen l'espoliació no es resignarien gaire fàcilment a aquesta sort, per desigs de pau que tinguessin.

En resum, Hitler ve a dir: «Doneu-me pacíficament el que vull!» El mal és que els altres no toleraran que llur reconquistada integritat territorial sigui tocada. Per això la pau hitleriana seria provocadora de guerra. Aquells analitzadors que alludim — i entre ells no en manquen d'autoritzats, com Austin Chamberlain, lord Cecil, els redactors de política estrangera del *Times*, del *New York Herald*, etc. — arriben fins a afirmar que el canceller alemany ha jugat una habilitíssima comèdia amb la doble finalitat de calmar les temences dels anglosaxons i posar en una situació embarrassosa els adversaris. No sabem si ha reeixit en el primer propòsit; però, pel que fa als adversaris, han demostrat tanta habilitat com ell i han vist el truc.

Aquests dies es decidirà a Ginebra la sort, més moral que material, de la Conferència del Desarmament. Que s'arribi a establir un pla concret de reducció d'armaments, serà ben inútil si no és acceptat després pels governs. Si una feina profitosa hi ha, és la de posar d'acord tots els països. I això, donada la diversitat de punts de vista existents, és francament difícil, per no dir impossible, perquè en política no es pot afirmar res amb

mana a Ginebra, pel que fa directament a la reducció dels armaments, tindran una importància relativa. Seran, en canvi, les negociacions polítiques les que predominaran. Però, donada l'experiència del passat, és del cas fer-se il·lusions encara?

Alguns símptomes fan preveure que Europa s'encamina cap a una meta separació i la formació de dos grans agrupaments. És l'efecte contrari al que es proposava el pacte Mac Donald-Mussolini. Aquests agrupaments, més que per altres afinitats, es delinien per necessitats polítiques i per comunitats d'interessos. Es poden considerar com forces democràtiques i reaccionàries que s'uneixen al voltant de l'astre respectiu. Roma i Berlín apleguen a llur entorn Hongria, Bulgària, si i no Austria, més no que si la petita Albània, i tenen una certa simpatia de la vella Anglaterra.

El que ahir semblava un absurd, la reaparició de Rússia en el camp polític internacional, avui és una realitat completa. L'aprovació unànime a la Cambra francesa del pacte d'amistat i no agressió amb els soviets és un fet molt simptomàtic. Entre París i Moscou hi ha avui un lligam a través de Polònia i de la Petita Entesa.

Com es veu, ens trobem davant de la formació d'un bloc que podria tenir una notable preponderància en el concert europeu, fent estèrils les temptatives bèl·liques i reaccionàries del grup italo-alemany. El canvi radical en la política russa ha fet possible que es pogués iniciar aquesta gran obra. Això no pot desplaure a Roosevelt, que ha tramès també a Rússia el seu missatge, fent que la Casa Blanca es recordés per primera vegada de la seva existència.

Un fet remarcable és el de Romania. Fa molt pocs mesos que Titulesco assumia el poder per a impedir que el govern de Bucarest estipulés un pacte amb Rússia anàleg al russo-polonès. La ruptura de les negociacions fou una mica sorollosa. Avui, en canvi, el mateix Titulesco inicia unes altres negociacions amb Moscou per arribar a un acord que seria consolidat en un tractat de semi-aliança.

Saint-Brice, mig escandalitzat, observava sense ressentiment que avui tots els països es giren cap a Moscou. França i Rússia van saber mantenir durant molts anys la pau a Europa. Si es pogués tornar a l'antiga situació — i l'actual política internacional soviètica pot facilitar-ho — es podria arribar a aquell equilibri més eficaç que una Conferència del Desarmament per a assegurar la tranquil·litat dels pobles europeus, i amb la tranquil·litat política els beneficis que se'n deriven.

D'al·lader, que pujà al govern en un dels moments més difícils, és un dels més sincers i convençuts democràtics d'Europa. Malgrat els obstacles que se li interposen, sabrà contribuir a la formació del nucli democràtic. Recordem que ha declarat que França és l'última trinxera de la democràcia.

TIGGIS

CONTINENTAL

Clarís, 5. - Teléfono 19763
BARCELONABalneari
de
Cardó

(Província de Tarragona)

Altura: 650 metres sobre el nivell del mar
Temporada oficial: 24 de juny al 30 setembre

Prodigioses aigües, les més nitrogenades i arsenicals d'Espanya.

Malalties dels bronquis, pell, budells, neurosis i diabetis.

Estació ideal dels infants.

Situació meravellosa, clima sec, establiment rodejat de bosc.

Pensió completa des de 15 pessetes.

Habitacions des de 4 pessetes.

Xalets per a famílies.

REFERÈNCIES:

S. Samsó, Petxina, 3, pral.-Teléfono 18235
Farmàcia Garreta, Rambla Catalunya, 81

EL CINEMA

ENTORN DEL CONCURS

Els millors films sonors

Els resultats del nostre concurs demanant als lectors de MIRADOR que volguessin dir-nos quins eren, a judici d'ells, els millors films sonors, creiem sincerament que no hauran sorprès massa a ningú, i això per una raó que és una petició de principi. Hom podrà tenir sobre la qüestió una opinió més o menys semblant a la que ha resultat l'opinió de la majoria, però el resultat de la votació no ha vingut sinó a confirmar l'enorme pres-

molts més recents, dels bons films de la temporada present.

Diguem tanmateix que en conjunt — mireu-vos-ho com vulgueu, deixeu sobretot a part predileccions personals i circumstàncies accidentals — caldrà reconèixer que la convergència de criteris ha conduït a una apreciació dotada d'un alt grau d'objectivitat i creiem que bé podem estar satisfets dels resultats del concurs.

«Noies d'uniforme»

tigi que envolta els quatre films que han aconseguit el màxim de vots: *Noies d'uniforme*, *Ombres blanques*, *Les llums de la ciutat* i *Remordiment*.

Les sorpreses poden provenir d'examinar el detall dels resultats, i constatar aleshores la desproporció entre el nombre de vots de *Noies d'uniforme* i el film que segueix immediatament, desproporció que no era fàcil de preveure i que pot en part explicar-se pel fet que les impressions més recents són les que més importen quan hom tracta de valorar i decidir-se sobre llur intensitat, argument que pot explicar altres singularitats de la llista.

Hi ha una opinió que ens afalaga molt veure sostinguda per 827 concursants, i és la que fa referència a *Alleluia*, film que continuem considerant com un dels més importants (i no diem el més important, per evitar un dogmatisme impertinent) films sonors produïts fins avui. Alguns dels que l'han votat, portats pel seu tan justificat entusiasme, potser s'estranyaran que aquesta obra de King Vidor no s'hagi guanyat un dels primers llocs de la llista. La raó d'aquesta quasi gosaríem dir anomalia s'explica molt fàcilment. Dels films de la llista que donàrem, *Alleluia* era l'únic film que anava al concurs en unes circumstàncies del tot desfavorables. Efectivament, aquest film no s'ha exhibit a Barcelona sinó una setmana justa i ja fa d'això tres anys. Segurament són molts els concursants que no l'han vist o que no han pogut comparar la impressió llunyana d'aquell film amb les impressions molt més fortes, perquè

Els votants han manifestat d'una manera rodona que la tècnica és quelcom que cal subordinar al valor humà. En aquest aspecte hom podrà remarcar que alguns films meravellosos des del punt de vista de la tècnica estricte, han estat derrotats per altres on aquelles virtuts no s'afirmen potser tan aparentment, però que en canvi comporten una gran dosi de poesia i d'humanitat.

Potser quatre eren pocs films a elegir. Però, qui gosarà negar el gran valor dels films guanyadors? Però, en canvi, resten més avall en la llista alguns films que no seria difícil defensar des del punt de vista de la crítica més rigorosa i donar-los, avui dia, en aquest moment precís del cinema sonor, la màxima distinció.

Es impossible, els lectors se'n faran càrrec, contestar a les múltiples suggestions que molts concursants ens han volgut comunicar. També seria interminable d'annotar les reflexions a què l'examen minuciós dels butlletins podria donar lloc. Figureu-vos, entre tants, els que hi ha per exemple de xocants. D'altres sobretot que revelen en el concursant l'afany de rehabilitar films que bé ho mereixen, de sortir dels èxits descomptats per insistir sobre els films que han passat per alt. En aquest sentit, no cal dir amb quina simpatia cal veure els 294 vots de *Les aventures de Shipky*!

En fi, per damunt dels detalls, hi ha el resultat. Interessa als empresaris, a la crítica i al públic. Revela, o millor dit confirma, l'existència d'un cos molt considerable d'espectadors que posseeixen una aguda consciència dels valors cinematogràfics. Aquests espectadors són els que ens han assistit a totes les nostres actuacions cinematogràfiques. Han permès l'èxit de les nostres sessions de cinema, i l'entusiasme que han posat ara a concórrer al concurs ens encoratja més que cap altra cosa no faria a prosseguir en la nostra tasca.

JOSEP PALAU

Concurs "Mirador"

Dissabte a la tarda tingué lloc el sorteig entre els quatre concurrents empatats per als premis concedits als guanyadors del nostre concurs de cinema, sorteig al qual assistiren tres d'ells.

L'atzar atorgà els seus favors en aquesta forma:

- 1.º premi: Joan Alavedra
- 2.º premi: Josep Maria Oliveras.
- 3.º premi: Josep Hugas V.
- 4.º premi: Nicolau Aloma.

Com es recordarà, en les bases del concurs assenyalàvem tres premis: dos passis de cinema, 50 pessetes en llibres i 25 pessetes en llibres. El tres assistents al sorteig, amb molta companyonia, proposaren de repartir entre els classificats segon, tercer i quart, els premis segon i tercer. Però MIRADOR decidí crear un quart premi igual al tercer.

Haviem dit que els films guanyadors serien objecte de projecció. Sobre aquest punt, els nostres lectors són pregats de consultar la pàgina 8 d'aquest mateix número.

PANORAMA

"Kühle Wampe" i altres coses

La sessió de Studio Cinea de divendres passat, amb la qual es cloïa la temporada, presentà un film antic, *El fill de Carles V*, en colors, que es prenia totes les llibertats que vulgueu amb la història i la geografia d'Espanya. Era molt ben conservat i, com a colors, els del tecnicolor actual no l'igualen pas.

Després, el *Fals noticiari* d'Edgar Neville, humorada desigual, amb episodis bons, d'altres de mediocres, però sempre dintre un humorisme bastant *Gutiérrez*. Creiem de bona fe que es pot treure més partit d'un fals noticiari.

Però, fet i fet, aquest film de curt metratge fou el millor de la sessió. Perquè *Kühle Wampe* resultà, segons expressió unànime del públic — tant del que resistí fins al final com del quantí que cap consideració de curiositat ni d'esnobisme no retingué fins al final — una barba de les més importants que registra la història. Ni els que havien llegit l'argument imprès — el film fou presentat en la seva versió original alemanya, sense subtítols explicatius — pogueren lligar caps i entendre què diuoní passava a la pantalla, ocupada, això sí, per unes fotografies meravelloses, malaguanyades d'ésser al servei d'aquella obra, però sovint massa monòtonament insistents en alguns temes.

S'ha dit que *Kühle Wampe* fou el film més discutit de la temporada alemanya de 1932. Potser perquè a penes ningú entenia el que deien els actors, acceptem juguesques que, el que és a Barcelona, aquest film no farà parlar gaire d'ell. Per acabar-lo de fer passar per alt, la de divendres passat fou l'única projecció a Barcelona d'aquest film, i el públic — tot i saber això — ensumà alguna cosa i no arribà a omplir la sala del Kursaal, que es buidava a mesura que avançava la projecció del film.

Sessions a Badalona

Constatem amb goig com la llavor plantada amb les nostres sessions de cinema porta arreu els seus fruits. Sovint ens arriben noves de les organitzacions de cinema que es creen per Catalunya. Avui ens arriba a les mans el programa de la sessió organitzada pel 30 del corrent, per l'agrupació Excursionista de Badalona amb un programa d'alta qualitat: *L'express blau* i *El milió*. Felicitem els amics de Badalona i esperem que l'èxit coronarà aquesta iniciativa en pro del cinema de qualitat.

Divendres, 2 de juny

"MIRADOR"

presentarà en represa

NOIES D'UNIFORME

el film que ha obtingut més vots dels nostres lectors.

ACTUALIDADES

Rambia Catalunya, 37 - Telèfon 7701

- **France Actualités**
Curiositats i anècdotes mundials.
- **De Lisboa a Rio Janeiro**
(Documental).
- **Salmón plateado**
Documental de la vida i reproducció del salmó, explicada en espanyol.
- **Eclair Journal**
Viatge del President de la República Espanyola a Bilbao. — Execució del pla quinque-nal a Rússia.
- **Avila**
De la col·lecció «Espanya Artística y Monumental», explicada en espanyol.
- **Noticies especials**
Arribada a Barcelona de les belleses Europees, aspirants al títol de «Miss Europa». PARTIT DE FUTBOL ENTRE ESPAÑA, NYA I BULGARIA CELEBRAT A MADRID.

Programa de rigorosa exclusivitat d'aquest Saló.

Sessió continua de 3 tardes a 1 de la nit
Entrada única: 1 pesseta

Remarques sobre Greta Garbo

Hem entrat en una nova fase del cinema, el cinema publicitari? N'hi ha signes reveladors i veus malicioses que ho pregonen. Segons elles, Greta Garbo s'ha convertit en agent anunciador, i el film *Grand Hôtel* no era res més que un anunci del «Veronal».

Fa una certa gràcia això de Greta Garbo fent de corredor d'especifics. Imagineu la cara d'un metge que obre displicent la porta a un corredor d'especifics i es troba amb una Greta Garbo que li allarga una mostra d'oli de fetge de bacallà?

fica, les crineres esvalotades, les xurriaques furients, són les mateixes d'aleshores.

Ramon Novarro, atleta i sentimental, ha vist el seu prestigi dismutat perquè tota aquella faccenda també sabia fer-la una noia que cultiva una altra mena d'atletisme i una altra mena de sentimentalitat

Us imagineu una nit al museu del Louvre, que la Venus de Milo baixés del seu pedestal i es posés a caminar?

Jo m'imagino que el seu caminar seria com aquell de Greta Garbo quan en els seus films s'ha mullat la roba — cosa que passa molt sovint — i ha de mudar-se-la. Un caminar que per ell tot sol ja és una dansa.

Però d'això a creure que és una dansarina hi va un tros molt gran. Jo sé imaginar la Venus de Milo caminant (amb les mans al darrera). Però dansant no. I imaginar-m'hi Greta tampoc. Per això, quan ha de fer de dansarina o bé ens l'ensenyen de lluny o bé diuen que està cansada.

El dia que Greta dansi — no que balli un vals, perquè això ho fa molt bé — serà qüestió de fugir. Però ella ho deu pressentir i per això una vegada ha sabut explotar el ridícul que hi ha a dos pams de la seva sublimitat, amb aquells intents de dansa ridículs i grotescos de la Gru-chinskia histèrica enamorada d'un lladre d'hotel.

Quan Sternberg va sortir amb *L'Angel blau* va començar la discussió Greta-Marlene. No hi vaig intervenir perquè la creia inútil. Greta i Marlene encara que s'assemblin no s'han assemblat mai, com no s'assemblen un Greco i un Botticelli.

Darrerament diuen que Greta ha mudat de casa i ara anuncia el «Martini». Cal objectar però que la Garbo no és pas una publicitista ideal, perquè ni aconseguia admirar-se amb el «Veronal», ni podia enllaminar al seu amic amb el «Martini». Tanmateix Lionel Barrymore amb la seva consciència enterbolida pel «Louisiana Flip» i Clark Gable amb les seves borratxeres de «Rhum Negrita» fan millor la propaganda.

Quan va arribar aquell film *Ben-Hur* que encara algú es creu que marcava una fita en la història del cinema, hom volia convèncer els reactes a l'entusiasme amb aquella meravellosa escena de Ramon Novarro i les quadrigues fent petar les xurriaques per damunt dels cavalls blancs.

Tot allò ja s'ha desinflat una mica; fins l'escena de Ramon i els cavalls blancs. I ara només li faltava aquest cop de gràcia que li acaba de donar Greta Garbo — el *Ben-Hur* 1931 — fugint del seu oncle dalt d'una carreta tirada per uns cavalls blancs. Els cavalls només són dos i la pista no és un circ d'Alexandria; però la fuga cinematogrà-

Però l'altre dia quan vaig veure Greta Garbo entre unes persianes i darrera unes cortines, em vaig preguntar què li passaria si mai es trobava amb Sternberg. I em vaig esgarriar una mica. Veuríem també unes galtes que van fonent-se, fonent-se, i uns pòmuls que surten enfora trencant la pell de la galta, i uns rulls que de tant que s'obren es queden immòbils? Vaig creure més aviat que hi hauria una gran batutsa i que Sternberg perdria, deixant per terra tot un devesall de plomes.

JERONI MORAGUES

Agència exclusiva per a la venda de

MIRADOR

Societat General Espanyola de Llibreria

Barbarà, 16 *** Telèfon 14186

URQUINAONA

PROSSEGUEIX EL VERTADER
EXIT DE

Argument de FRANCES MARION
Director: GEORGE HILL
AUTORS DE EL PRESIDIO

EN AQUEST PROGRAMA
Stan Laurel
Oliver Hardy
PESCADO
EN SECO

PUBLI-CINEMA

Passeig de Gràcia, 57. — Telèfon 79681

De les 3 tardes a la 1 matinalda

Reportatges Cineac

Com es recuperen els carregaments perduts

Noticiari Fox Sonor

Interessants noticiaris

El film històric

Del Kàiser a Hitler

Segona setmana (Seleccions Capitolio)

The Majorca Sun

and

The Spanish Times

L'únic Setmanari llegit
per tots els anglesos i
americans d'Espanya

25 cèntims en tots els quioscos

DEMÀ ESTRENA

AL

Saló Catalunya

AMOR PELIGROSO

AMB

Warner Baxter

Miriam Jordan

KURSAAL

AVUI

EL REY DE LOS
GITANOS

EL TEATRE

LA RENAISSANCE TEATRAL

Francesc Renart, precursor

II

Renart inicià la seva carrera d'autor dramàtic amb un acte castellà d'*El Embrollo*, estrenat el dia 11 de gener de 1808 al Teatre de Barcelona quan Renart tenia només vint anys. *El embrollo*, lliurat com a «original de un patricio», es representà en funció a benefici de Dionís Ibariez, comediant que, segons el mateix Renart, donà a entendre, es comptava entre llurs amistats de teatre. El Teatre de Barcelona, conegut més tard pel de Santa Creu, era, com és sabut, el que nosaltres abastàrem amb el nom de Principal. Les obres de Renart que seguiren a l'assaig acabat d'esmentar, estrenades al coliseu degà, foren:

El Sastre y el Asistente, o sea las Bodas cambiadas, sainet bilingüe en un acte, estrenat el dia 21 d'agost de 1815. Un dels escriptors que parlen de Renart, no recordo quin, diu que *El Sastre y el Asistente* es representà primerament a Vic, quan l'estada de l'autor en aquesta ciutat, extrem de comprovació difícil.

Pels anys 1821 i 1822 es representà sovint als teatres subalterns un diàleg català anunciat unes vegades amb el títol *El Pintador y la Criada*, i altres amb el de *Caló y Teresa*. Aquest diàleg, única producció completament catalana escrita per Renart, arribà per primer cop a les taules del Teatre de Barcelona el dia primer de febrer de 1823.

Doña Paca o el viaje de la Fortuna, comèdia bilingüe en un acte, estrenada el dia 28 de gener de 1828.

Tiú y Doña Paca, comèdia bilingüe en un acte, estrenada el dia 9 de febrer de 1829. Refosa de l'anterior.

La casa de despesas, o sea la calumnia descubierta, sainet bilingüe en un acte, estrenat el dia 7 de gener de 1833.

El tambor y el aprendiz, diàleg bilingüe, estrenat el dia 3 de febrer de 1834. Arranjament.

El regreso después del cólera, comèdia bilingüe en un acte, estrenada el dia 23 de febrer de 1835.

Don Manolito, o Paca y Vicenta, comèdia bilingüe en un acte, estrenada el dia 12 de novembre de 1849.

La festa del poble, comèdia bilingüe en un acte, estrenada el dia 2 de febrer de 1852, al Liceu. Més que comèdia, és *La festa del poble* un apòsit compost per a solemnitzar el doble esdeveniment que significà l'haver sortit Isabel II il·lesa d'un atemptat de què la féu víctima un capellà de cognom Merino, i el naixement de la princesa d'Astúries. La gènesi d'aquest acte es troba en *El viaje de la Fortuna*, de la qual ve a ésser una versió. De forma que Renart vestí un mateix assumpte no menys que tres vegades.

Sainete que no es sainete, un acte, bilingüe, refosa d'un antic sainet castellà titulat *La estera*. Representat també al Principal, per bé que no em consti la data exacta.

Ultra els actes anotats, són de Renart les obres castellanes que segueixen:

Quince años, o efectos de la perversión, drama en tres actes traduït del francès i estampat l'any 1829. Ignoro el moment de la representació cas que fos representat, ni tinc del llibre altra referència que l'exposada.

Al fin!, estampada, també segons antecedents, l'any 1844. No sé els actes de què consta ni la classificació que li escau.

Per bé que sense recolzar l'afirmació, donà Francesc M. Tubino com escrita per Renart una «peça patriòtica» dita *El pare Llop i el hermano Botija*. Pels anys 1822 i 1823 foren representats diversos actes de caire patriòtic, sense nom d'autor. N'hi hauria un o més de Renart? Atès que Tubino cau en equivocacions — precisament en referir-se al mateix Renart —, poso la dada en quarantena.

Em permeto de dir que l'única relació de les obres de Renart és l'única completa i detallada entre totes les que fins avui s'han publicat. En una dosimètrica declaració estampada per Renart al davant de *La casa de despesas* — únic document de caient autobiogràfic deixat per l'autor —, qualifica les seves comèdies de «suaves lenitives a mis serias tareas». Es de dordre que l'amor pregon que Renart professà al teatre no li permetés d'evitar els col·lapses prolongats que hom observa en la seva producció.

Tanta o més aridesa que per a representar comèdies necessitava Renart per a escriure en català, facultat que no menava enlloc. Així s'explica que la major part de les obres seves fossin estintolades per les funcions de benefici o per altres avinenteses per l'estil. No parlem de la utilitat que les comèdies li reportarien. Car assolien, generalment, un nombre exigü de representacions. Els guanyos de l'activitat literària els embolicaria Renart amb una fulla de bruc. Ultra el gaudi material era defusa a l'autor la consideració literària. La crítica, que a casa nostra no s'ha remarcada mai per l'amplitud del seu albirament, negligia de recensionar unes estrenes considerades per endavant nul·les sota tots els aspectes. No cal afegir que ajudava al desmenjament de la crítica el fet que emprés Renart un idioma tingut en la més absoluta inòpia. La prova palesa del que dic és la

temença de les empreses i les precaucions que es creien obligades de pendre cada cop que donaven una obra de significat català. En estrenar-se *Doña Paca o el viaje de la Fortuna*, per exemple, fou estampat sota el títol el següent simptomàtic advertiment:

«El fin de fiesta reun sin indecencias ni groserías pureza y naturalidad en el diálogo, singularmente en el catalán.»

L'actitud dels homes doctes davant de la

El Teatre de Barcelona en temps de Renart i Arús

llengua nadiua, la reflecteixen les paraules que passo a copiar, escrites per un crític que es dignà d'assenyalar — res més que assenyalar —, la primera representació de *Don Manolito, o Pau y Vicenta*:

«Seria ofender al autor elogiar el language de la pieza. Sabido es que los mismos catalanes asistimos a la representación de las obras de Renart para aprender los modismos de nuestro idioma.»

El temps, únic que situa les coses al seu veritable lloc, ha jutjat falaguerament l'obra de Renart. Mancaria, tanmateix, al deure d'espectador imparcial si no fes constar que no acabó d'empassar-se certs elogis. Em mouen a recelar alguns definidors que copiant-se l'un a l'altre presenten aïlladament, amb absoluta independència, els títols: *La Layeta de Sant Just i El Sastre y el Asistente* talment com si corresponguessin a dues obres diferents, essent així que es tracta d'una mateixa comèdia. La confusió prové d'haver estat l'acte estampat indistintament en ambdós títols. No cal, però, passar del repartiment per adonar-se que és l'obra una i única. Les falles d'aquesta naturalesa, inconcebibles en treballs amb pretensions de crítica, molt més en un llibre, diuen com em sobra la raó per a doldre'm que el teatre català hagi estat historiat a les palpentes. Dels crítics que així jutgen Renart pot dir-se que coneixen l'autor per les cobertes.

No he entès mai per què en parlar de Renart s'ha acarat el nom d'aquest amb el de Robreno, essent notori que fora de la saba catalanesca no hi ha entre ambdós autors cap vincle comú. Diré unes paraules a aquest respecte, car sembla imposar-ho el costum.

Renart, vera representació del senyor benestant que escriu si li abelleix, romangué en el límit que correspon a aficionat autèntic. Robreno, prototipus del professional lliurat en cos i ànima al seu deure, constret a cercar l'escalf de la popularitat i a correspondre a la confiança d'un públic fervorosament addicte, arribà a produir amb una abundor i una pressa de les quals és difícil formar-ne idea. La tasca veritablement excessiva i l'atenció que esmerçà en afers aliens al teatre, no privaren Robreno de superar-se. El desdoblament del seu numen es traduí en mantes composicions curulles d'observació, d'agudesia i de facilitat. Sé bé prou que aquest concepte de la personalitat de Robreno no s'avé amb l'estampa borrosa i arbitrària que del turbulent comediant autor ha arribat al poble. Les coses, però, són com són i no com voldríem que fossin. No vull escatir si les obres de Robreno a les quals alludeixo concretament sobrepujgen en mèrit les de Renart. Em basta el convenciment que no els són inferiors per cap concepte. Aquesta premissa, dictada amb una absoluta objectivitat, esborra la pretesa distància que separa Robreno de Renart, si iguals en mèrits, incomparables des del punt de vista de la densitat de l'obra realitzada per cadascun. Ho diu la simple enunciació dels títols. Pensi's que entre originals, refoses i arranjaments donà Renart a l'escena tretze actes, en l'espai de quaranta anys. Robreno, en canvi, només en tretze anys, en féu representar una cinquantena llarga, comptant pel cap baix. Vol dir que la diferència entre Robreno i Renart, a desgrat dels mereixements d'aquest, rau en la ufana i la varietat de l'estre del primer.

JOSEP ARTIS

El públic dels putxinel·lis Temes de circ

A hores d'ara, els titellaires de festa major han acabat el treball d'hivern i s'han disposat a començar el d'estiu. El treball d'hivern dels titellaires és tot un poema: amb la sola intuïció i la variable dosi de bon o mal gust que a cadascun li correspongui, ha vestit de cap a peu els actors i les actrius, amb propietat, per a cada paper, per a cada comèdia i per a cada època, ha repintat el marc de l'escena, ha projectat, dibuixat i pintat un estol de decorats i fins amb més molta que no pas idoneïtat, titellaire hi ha hagut que ha esculpit personatges nous. Tot aquest treball complementari i tanmateix essencial, és posat en caixes, les caixes són estivades en camions, i els camions, un dels quals remolcarà la *roulotte*, comencen a voltar per Catalunya obrint i tancant teatres de putxinel·lis pertot on hi hagi festa major assenyada.

De la vida ambulat i adhuc de les falles artístiques dels titellaires, no ens proposem esbrinar-ne res perquè temps ha que en vàrem sentir el desig. El que ens interessa avui és posar una mica d'atenció al públic que concorre a espectacles d'aquesta naturalesa. Per tant, cal anar a la fira i fer cua davant la porta de la barraca per esperar que acabi la sessió. Els primers llocs ocupen els menuts impacients amb llurs pares o tietes, un si és o no és ruborosos perquè les amistats o els passavolants no es riguin de veure'ls disposats a entrar als putxinel·lis. Grandassots hi ha, per als quals el dir de la gent és una frase sense sentit; van als putxinel·lis espontàniament, no pas per fer content un millhomes, sinó perquè l'espectacle els plau. Un quart de volta, per canviar de posició. Erem els darrers de la cua; ara, de fet, som dels primers, tal ha estat l'afluència en pocs minuts. La veu de llaua dels titelles es filtra per les veles. I les rialles dels de dins, també. La impaciència en els menuts es torna densa; els més quietets es tornen impertinents. La nerviositat dels petits s'encomana als grans i de tant en tant espeteja alguna bufetada. Si calgués esperar molt, tots els petits de fora plorarien.

Tocs de campana, crits, empentes i correidissa final per arregar un bon lloc. Nosaltres ens quedem a un costat — volem veure el públic, nosaltres! — i en tant que la sala s'omple, anem descobrint els apassionats, els atents, els indiferents i els resignats que van entrant. Els resignats acostumen a ésser uns homenassos que s'han deixat enternir, i que si no fos pel terrabastall que mourien els petits que han dut, ja foren fora. Però aguanten, mastegant un calique-nyo, badallant, responant amb desaires l'avidesa interrogant de les criatures, i esperant enllestir aviat per deixar-se caure al cafè i rescabalar les hores perdudes.

L'espectacle comença, i amb l'espectacle, les nostres funcions de psicòleg. Així que el teló ha pujat i així que ha esclatat la primera rialla col·lectiva, hem tingut la certesa que aquelles funcions de psicòleg ens vindrien grans. El cas és que la curiositat de saber què passava ens ha vençut, i ja ens tenim oblidant el públic embadats per l'espectacle. Celebrem l'enginy dels trucs i la gràcia de les facècies bo i passant per alt caritativament les xavacanades, i ens trobem amb el teló avall altra vegada. Es llavors que ens mirem el públic. Veiem tot d'ulls enllargimats, veiem petits rostres espurnejants, veiem la manifestació d'allò que és l'alegria autèntica. Adhuc els resignats i malmirrosos homenassos han perdut ares-tes a la cara i arrugues al front. La ingènua puerilitat ablaneix les pedres, pensem sense proposar-nos de fer cap frase, i ablanits també nosaltres, esperem que comenci la peça, el plat fort de la rialla.

El plat fort és una mica més xavacà que l'anterior, però és més pròdig en garrota-

des. Espetequen amb una fúria i amb una intensitat, que cap cap, llevat dels de fusta, no fóra capaç de resistir-les. En Banyeta es fa amo de l'estaca, i mentre als bancs del davant es plany joiosament de la *panadera* que rebrà el pobre Perico, el pobre Perico, armat d'una paella, atacona el dimoni que és un gust. Aquesta sortida fa llençar crits d'entusiasme, enrogalla gorges tendres i enllargima ulls virils.

Ha calgut una nova sessió perquè ens poguéssim fer càrrec de l'atenció amb què un públic de putxinel·lis segueix l'espectacle. Els infants, apassionats com ells sois, riuen la ficció escènica; tenen un partit pres, i no s'estan d'esbronar el traïdor ni d'insultar el tanoca. Per ells, En Perico ho és tot. L'estimen. Exactament: l'estimen, i a través d'aquest imperatiu sentimental, d'espectadors es converteixen en actors. Si el traïdor s'amaga per jugar una mala passada al bon jan d'En Perico, quan aquest surt completament refiat, deu manetes, vint manetes descobren el traïdor i tot de veus adverteixen el conflat titella. El titella, naturalment, fa el seu paper, prescindint de l'avis dels infants. I passa el que ha de passar; el traïdor surt amb la seva i els menuts se'n desesperen. «Burro! Ja t'ho deia, jo, que era aquí!» sentiu més o menys d'uns quants indrets a l'hora. Sort que després tot acaba bé i la venjança esclata a garrotada seca. Llavors, a l'hora del càstig dels dolents, els menuts arriben al paroxisme.

I els grans? Els grans, baldament duguin el judici que els putxinel·lis no els faran ni fred ni calor, es deixen guanyar el cor per quatre ninots de fusta. Hem vist riure els grans; els hem vist riure a grans riallades; hem vist plorar els grans, i això, en un teatre de putxinel·lis és tan curiós que sembla inversemblant. I els grans han plorat ni més ni menys com els esperits sensibles ploren en el teatre i en el cinema, la qual cosa diu molt a favor del titellaire — bastant menyspreat — i de l'art a què es dedica — bastant posat en quarantena.

Curiosos de prescindir de l'escena i d'espisar els rostres. Es com si veiéssiu l'escena; els ulls van i vénen com si el titella els dugués tots fermats i es divertís sacsejant el manat de fils; els llavis, amb no tanta uniformitat, s'estrenyen i s'eixamplen, s'entreobren i s'esbadellen, reflectint, com els ulls, l'efecte que els titelles imprimeixen en l'ànima dels espectadors. Aquest vaivé d'ulls, el múltiple moviment de llavis, els silencis absoluts, els silencis relatius i els crits i les rialles valoren l'art del titellaire i diuen fins on és de sensible l'ànima humana.

Si això és pogués dir gràficament... Si; es pot dir; es pot dir en moments com aquest, quan totes les cares són congestionades, quan tots els ulls s'han arrugat i entre la clivella de les pestanyes ha brotat una llàgrima trèmula, quan totes les boques, enormement engrandides, han posat al descobert un mostrari de dentadures... Imagi-neu l'espectacle? D'acord amb el fotògraf i amb el titellaire, anem a captar un document gràfic, un veritable document de la rialla que provoquen els putxinel·lis. Però... Cal instal·lar l'aparell a l'escenari, a teló obert, i el magnesi a la sala. El titellaire s'esforça a provocar la rialla; el públic no riu; el públic va a retratar-se. El titellaire, home de recursos rudimentaris i home sincer al capdavant, adverteix el públic que als «senyors» els interessa que el públic rigui. Quatre grandassots a primera fila obren unes grans boques entre unes criatures un pic esglaiades, uns quants que riuen perquè la facècia els fa gràcia i no pocs que es deixen seduir pels preparatius del magnesi... Ai, pobre document gràfic, que en tens poc, de document!

JOSEP MIRACLE

El circ és un dels temes més plàstics que s'ofereixen als artistes. Molts són els pintors, escriptors i dibuixants que han comprès la gran riquesa d'elements que els oferia una primera matèria com el circ i han volgut aprofitar-la.

Els envellats amb les seves graderies i els estris penjant del sostre, el director de pista amb el seu uniforme, els cavalls, les foques, les *ecuyères* vestides d'amazona o amb el *tutú* estarrufat, tenen una ampla representació en l'obra de molts artistes. Al cinema

Dibuix de Picasso

mateix, el circ ha resultat d'una fotogènia meravellosa. Per no citar sinó l'exemple més ressonant, anomenem *El Circ*, de Chaplin, on, a part del tema de l'obra, les escenes del circ eren d'una gran bellesa.

Per això serà interessant de veure aquesta exposició que sota el títol d'*El Circ en les arts plàstiques* s'inaugura dissabte a les Galeries Syra, amb una bona mostra, en quantitat i qualitat, de l'aportació dels artistes catalans a aquest tema tan suggestiu.

S'ha parlat també d'organitzar, contemporàniament a aquesta exposició, unes quantes funcions de circ, aprofitant l'avinentesa de trobar-se a Catalunya, actualment, un bon nombre de circs ambulants escampats per diversos indrets, amb valuosos elements en els programes. Sembla que els organitzadors d'aquestes funcions volen que no tinguin lloc en un local d'espectacles, sinó en un circ muntat a l'aire lliure, tal com als veritables aficionats els agrada. En efecte, és innegable que així el circ té molt més caràcter i conserva tota la poesia, ingredients que en part s'esbraven dintre d'un teatre. Hom veu aleshores els números de circ dintre el seu ambient natural, el que els és propi i els dona més relleu.

MOLT AVIAT

en

Sessió única i privada

el film de

EISENSTEIN

OCTUBRE

(Els deu dies que commogueren el món)

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

COLISEUM Dilluns vinent

Labios Sellados

Una gran creació de CLIVE BROOK i PEGGY SHANNON
Es un film PARAMOUNT

SENSACIONAL! HISTORIC!

EL PROCESO Dreyfus

representa amb la submissió del militarisme al poder civil el triomf de la República

AVIAT ESTRENA AL

FANTÀSIO

Societat Espanyola de Carburers Metàl·lics

Correus: Apartat 100 Telèg.: "Carbureros" BARCELONA Mallorca, 239 Telèfon 75015

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Bergà (Barcelona) i Corcobion (Corunya) :: **OXIGEN 99 %:** DE PURES, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: **ACETILEN DISSOLT:** Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: **FERRO MAN-GANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA**

PRESSUPOSTOS ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

LE LLETRE

COSES D'UNA DICTADURA

Leo Spitzer sense càtedra

La presa de Constantinoble pels turcs produí la dispersió dels savis bizantins pel món europeu i conduí, segons afirmen els manuals, al Renaixement italià i europeu. Potser ara l'actual dispersió d'intel·lectuals israelites alemanys produirà un efecte semblant? No ho sabem, no podem saber-ho encara; l'esdevenidor ens donarà la resposta. El fet és que la Facultat de Filosofia i Lletres de Madrid va rebre darrerament més de vuitanta oferiments de càtedres d'Universitat alemanys recentment destituïts pels seus senyors del Tercer Imperi hitleria. Mentrestant arribà a Barcelona la notícia de la destitució del catedràtic de la Universitat de Colònia i un dels més famosos romanistes del món: Leo Spitzer. S'ha proposat, se'n diu, que la Universitat de Barcelona inviti a Catalunya Leo Spitzer, que als especialistes ja no cal presentar. Hem de saludar aquesta proposta de tot cor, i fer constar que la presència de Leo Spitzer a Barcelona representaria segurament una gran conquesta de la vida intel·lectual d'aquesta ciutat. Si, naturalment, una Universitat nordamericana no s'interposés amb unes proposicions fabuloses, malgrat la crisi, amb les quals no es pot ni somiar de competir.

No he tingut mai el gust de conèixer personalment Leo Spitzer. Em recordo prou bé del meu primer contacte amb el seu pensament: el primer treball seu que vaig veure era publicat a l'*Archivum Romanicum*, que feia, estudiant de primer curs, a la magnífica biblioteca de revistes de la Universitat de Budapest. Igual que l'artista d'avui davant d'una obra de Miquel Àngel o el músic davant d'una simfonia de Beethoven, jo, el petit «romanista» que principiava, em sentia no-res davant d'aquell treball de Leo Spitzer. I em semblava que, per més esforços que fes, no arribaria mai a aquell nivell de sobirana dominació de la filologia, de la història de la literatura, de tota la cultura humana en general, com l'home que signava (firma per mi desconeguda fins aquella tarda memorable) Leo Spitzer.

Després, havia de veure aquest nom cada vegada que obria una revista qualsevol de filologia romànica. Qui no coneix, en el món dels estudis romànics, els menuts articles de Leo Spitzer d'una pàgina només o dues sobre l'etimologia d'una paraula francesa, castellana o catalana? (Un d'aquests petits treballs etimològics serà segurament sempre de grata memòria per la que fou la nostra taula de professors a la Residència d'Estudiants del carrer d'Urgell. Un treball curt, curtíssim, com tots els altres, i que tenia el títol potser una mica pintoresc si el transplanteu de les columnes d'una seriosa revista filològica a aquestes pàgines: «Catal. caray».)

Leo Spitzer és l'home que ho sap tot, i més: que ho sap tot millor. Suposo que els seus articles rectificatius en les revistes filològiques sumen uns quants centenars. Res més fals, però, que creure que Spitzer sigui un home desagradable, crític, polemista. He dit que no el coneix personalment; però no he dit que no el coneix del tot. El coneix a través dels seus escrits, que deixen entreveure un cor humà, molt humà, d'un humorisme dolç i d'una sensibilitat artística extraordinària. Perquè és una equivocació creure que la lingüística ha d'ésser forçosament una ciència àrida i seca. No penso ara en llibres que Joan Coromines troba vius i d'interès palpitant, i que són pel no-especialista, fins per molts especialistes, d'un veritable ensopiment. Penso en certes anàlisis lingüístiques, i penso sobretot en aquesta deliciosa petita novel·la filològica — fins avui crec que sense cap imitador — que es titula *Puxi* i de la qual és autor precisament Leo Spitzer. Llegit *Puxi* si voleu saber quècom de la formació de noms, de relacions entre nom i caràcter, si voleu comprendre tot el que hi ha en les senzilles paraules *faire catalya*, cripto-

grama que no comprenen, en l'obra de Marcel Proust, sinó els dos amants. *Puxi* és una cosa única en el seu gènere: és una novel·la, és un assaig, és tanmateix un seriós estudi filològic. Sobretot, però, és un assaig d'estilística. És precisament Leo Spitzer el principal fundador d'aquesta nova especialitat que no té res a veure amb l'estilística habitual. És clar, naturalment, que per a ésser un «estilista» en el sentit spitzerià de la paraula, cal ésser un home d'una cultura tan enorme com la seva...

Leo Spitzer ha publicat una sèrie de llibres interessantsíssims; no és aquest el lloc per a ocupar-nos d'ells. Que em sigui permès recordar ací solament alguns treballs seus que, tot i no ésser els més importants, m'han impressionat més i sempre recordaré: el seu gran article necrològic sobre el gran amador de la llengua basca, Schuhardt; la seva introducció a unes notes autobiogràfiques de Mossèn Antoni Alcover sobre les seves *Romances*, a la *Zeitschrift für romanische Philologie*, introducció plena de cordials records de la seva estada a Balears i Catalunya, seguit pel primer gran treball imprès en català a les columnes d'aquesta reputadíssima revista científica alemanya... I aquest treball, el va fer publicar — que els catalans no ho oblidin! — precisament Leo Spitzer...

Hi ha, sobretot, el seu magnífic anàlisi de la introducció de les *Soledades* de Góngora, amb una nova traducció que és la correcció de l'anterior: el meritíssim treball de Dámaso Alonso. Leo Spitzer, l'estranger, va corregir una traducció del castellà Dámaso Alonso que ell mateix és una autoritat...! Perquè Leo Spitzer és insuperable quant al domini d'idiomes: sap fins el base i fins l'hongarès, conduït pel principi que li va ensenyar Schuhardt, que pel lingüista indogermànic (o si voleu amb un terme més usual en el món romànic: indoeuropeu) és de cabdal utilitat conèixer alguna llengua que no sigui precisament indogermànica. Així, Spitzer va ésser un dels comptadíssims especialistes estrangers als quals varem poder enviar la meua tesi sobre literatura catalana, sabent que no solament compendria les cites en idioma estranger, sinó també el text, tot el text, escrit en el diàbolic i tan difícil hongarès...

I cal que acabi amb una nota completament personal: sobre Spitzer, parlant precisament de la meua tesi, més comentada a Hongria que a Catalunya. Quan vaig presentar el manuscrit al catedràtic de la Universitat de Budapest, Carlo Tagliavini — gran coneixedor de les coses catalanes —, aquest, que no em coneixia encara, em digué: «Així, és vostè l'home que Spitzer honra amb un llarg article a la *Revista de Filologia Española*». «No senyor — varem protestar —. Això deu ésser una equivocació...» Però Carlo Tagliavini agafà el darrer número de la meritíssima revista de Menéndez Pidal i em mostrà un llarg article de Spitzer que, efectivament, parlava de mi. Millor dit, d'un petit treball meu, el meu primer text escrit en castellà i corregit, a la terrassa d'una íntima caseta de Sant Gervasi, pel finíssim poeta català Miquel Ferrà... Es tractava d'un treball modestíssim, de poques pàgines, aparegut en la secció *Miscelánea*, el meu primer treball filològic. Spitzer em va contestar amb un altre treball quatre vegades més llarg, donant-me una pallissa memorable. És veritat que més bé que un article polèmic, és un independent i prestigiós estudi sobre l'*apel·lativització* en les obres de Gracián: la curiosa manera amb la qual l'autor del *Criticón* va emprar els noms personals... I corrent el món durant dos anys, jo no en sabia res que Spitzer m'hagués honrat amb un article tan interessant, encara que de rectificació. Li vaig contestar en alemany a les pàgines de *Pester Lloyd*, ja des de Barcelona. Pocs dies després, el carter em duu un llibret. Era una obreta de Spitzer, amb les paraules lacòniques: *Mit herzlichem Dank u. Gruss... L. Sp.* Des d'aleshores, pensava sempre anar a Colònia per a repetir oralment el que deia en l'article: el meu agraïment per la llecció. I sobretot per estudiar amb ell, per aprendre. I ara, gràcies a les camises brunes, potser Leo Spitzer, gran romanista i gran catalanista, vindrà a Barcelona... Ell i Werner Wolff — psicòleg de primera fila — serien aleshores el guany de Barcelona a conseqüència del databaix alemany, i la Facultat de Filosofia i Lletres podria enorgullir-se de Spitzer tant com el Col·legi de França amb el seu nou físic: Albert Einstein...

OLIVER BRACHFELD

UN CINQUANTENARI

Víctor Hugo i Julieta Drouet

Deien a la Venècia del segle XVIII — riquesa fastuosa, barroquisme esplèndid, Carnaval de sis mesos, delícia del viure, minuet a l'ombra creixent de la catàstrofe — que una *liaison* llarga prenia l'aire d'un matrimoni legítim.

En pocs casos l'expressió encaixa tant com en el de Víctor Hugo i Julieta Drouet. Enquany s'escau el centenari del principi d'aquests amors i el cinquantenari de l'acaba-

i límpids; la boca, d'una carnació humida i viva, resta molt petita àdhuc en els esclats de la més folla alegria.

Tots aquests detalls encisers en si mateixos són emmarcats d'un oval del contorn més suau i més harmoniós: un front clar i serè, com el front de marbre blanc d'un temple grec, corona lluminosament aquesta deliciosa figura; els cabells negres abundants d'un reflex admirable en fan ressaltar meravellósament l'esclat diàfan i llustrós. El coll, les espatlles i els braços són d'una perfecció del tot antiga.

L'èxit de *Lucrècia Borgia* va pujar fins als núvols el nom de Víctor Hugo i va omplir la caixa d'Harel. Tota la glòria no podia satisfer el poeta, el qual, per distret que vivís, s'adonava que la seva muller no corresponia gaire als seus entusiasmes, perquè ja havia començat l'aventura força estranya que la feu pendre per amant l'amic del seu marit, Sainte-Beuve.

L'estat d'esperit de Víctor Hugo estava preparat per a un enamorament seriós que omplís el buit que hi deixava la fredor de la muller.

Al cap de quinze dies de l'estrena de *Lucrècia Borgia*, la princesa Negroni, la bella Julieta, mirava amb ulls tot oberts l'astre ascendent pel cel del Romanticisme i s'enlluernava per a sempre més.

No va trigar molt a esclatar el conflicte derivat d'aquest idill. Demidof, humiliat que la noia deixés ell i els seus milions per un pobre poeta, va engregar el vaitot, i Harel, coaccionat, va treure la *Lucrècia Borgia* del cartell.

Víctor Hugo i Julieta no varen adonar-se'n. Anaven ja junts pel camí trencat que, vida a través, havia de durar cinquanta anys.

Julieta va deixar el teatre, va abandonar el luxe, va reduir-se a una noia que consagra la seva vida al servei d'un escriptor exigent i no massa esplèndid, lligat com estava per l'obligació envers la muller i els fills.

Decidida a complir el seu paper amb tota consciència, va transformar-se en una altra dona, va fer-se una cultura i resultà la consellera, la secretària i l'amant tot d'un peça.

Hugo va correspondre comprenent el prodigi d'adoració que significava el canvi de vida i la transformació de Julieta. La muller va acceptar el nou estat de coses, perquè, donat el temperament i el caràcter de Víctor Hugo, l'amant que li podia donar menys disgustos i perjudicis era Julieta.

La dona galant d'altres temps s'havia tornat una sentimental que reduïa la seva ambició a copiar les obres de Víctor Hugo. Per això, va anar amb ell sempre, en els dies de glòria i en els de persecucions, durant els anys de vida tranquil·la a França com durant els d'exili a Guernsey.

Per tot premi, fou pagada amb moneda de joglar. El seu amor és magnificat en *La tristesce d'Olympio*.

A la fi, transformada en una ombra del seu déu, convertida en una cura revellida del tronc que havia adorat des de la joventut, va morir a París l'any 1883, cinquanta anys després de començada la que per ella més que per altres havia estat una «vida nova».

MIGUEL CAPDEVILA

Julieta Drouet en «Lucrècia Borgia»

ment amb la mort de la Nimfa Egèria del capdavanter del Romanticisme.

Víctor Hugo tenia trenta-un anys i esperava que l'estrena del drama *Un souper a Ferrara* seria la revenja del fracàs de *Le Roi s'amuse* i la consagració d'un nom que *Hernani* havia enlairat com un símbol per als romàntics i com una contradicció per als clàssics endurits en la tradició.

L'empresari Harel, que havia guanyat diners omplint el teatre de la Porte Saint-Martin amb *La Tour de Nesle* de Dumas, sabent que Víctor Hugo estava renyit amb el baró de Taylor i amb Mlle. Mars per mor de la retirada d'*Hernani*, segons ell prematura, del Théâtre-Français, li demanà el nou drama prometent-li que seria representat amb tota cura i convenent-lo que li canviés el nom pel de *Lucrècia Borgia*.

Del paper de Lucrècia se n'encarregaria la cèlebre Mlle. George, esplèndida beutat ja madura, i del de Gennaro el gran actor Frédéric Lemaître.

Quant al paper de la princesa Negroni, purament episòdic i ben fàcil, Harel disposava de Julieta Drouet, una actriu més coneguda per la seva formosor i per les seves fantasies que pel treball artístic i la preparació cultural.

Era nada en 1806 a Fougères i a vint anys havia tingut una filla de l'escultor Pradier. Després, caiguda en la galanteria, va canviar sovint d'amant. Alguns foren personalitats notòries com el pintor Charles Secrétan i l'escriptor Alphonse Karr.

Lluïnt la seva bellesa a l'escenari, va cridar molt l'atenció i enamorà el príncep Demidof, el qual es mostrà pròdig amb ella i ajudà Harel a pagar les grosses despeses del muntatge de *Lucrècia Borgia*.

Théophile Gautier, que llavors prenia molt seriosament el paper de capità dels cadets del Romanticisme, la descriu com una formosor completa.

«El seu cap — diu — és d'una bellesa regular, delicada; el nas és pur i de factura neta i ben perfilada; els ulls són diamants

VARIETATS

«Revista de Psicologia i Pedagogia»

A la quieta, sense fer gaire soroll, com correspon a una publicació seriosa, i adreçada a més a més a un públic especialitzat, ha aparegut la *Revista de Psicologia i Pedagogia*, publicada per l'Institut Psicotècnic de la Generalitat i el Seminari de Pedagogia de la Universitat.

Sense entrar en l'estudi i recensió dels treballs publicats — cosa no massa pròpia d'aquest lloc —, cal que diguem que el primer número que n'hem vist, consagrat a la psicologia, produeix un excel·lent efecte, no sols per la digna presentació, sinó — i això és més important — pels treballs continguts, molts dels quals sobreixen de l'interès que només poden sentir els especialistes, per assolir de cridar l'atenció de tota persona amb una certa cultura general, i més avui que les qüestions de psicologia, en les seves múltiples aplicacions, han adquirit una importància enorme en tots els països.

Continuació, ampliada i renovada, d'aquells *Annals de l'Institut d'Orientació Professional*, la tasca de la nova revista vol ésser sobretot d'informació i d'orientació. Diguem sense ambagues que aquest primer número fa esperar que sabrà ésser-ho.

S'hi anuncia que el segon serà dedicat a qüestions de pedagogia.

Opinió d'un testimoni

Ha estat publicat en llibre el *Journal de la campagne de Waterloo* d'un oficial anglès d'artilleria, Alexandre Cavalie Mercer, fragments del qual hem vist a la *Revue universelle*. L'oficial declara que no té la pretensió d'escriure una descripció tècnica de la batalla, i afegeix una remarca que pot tenir en compte qui recordi les primeres pàgines de *La Charteuse de Parme*, en què Fabrice del Dongo es troba, sense adonar-se'n, a la batalla de Waterloo. L'oficial anglès confirma el que s'ha anomenat «la paradoxa de Stendhal»:

«Estigueu segurs que qui pretén donar una relació general d'una gran batalla segons les seves pròpies observacions, s'enganya. No pot veure-hi més enllà del nas, si està personalment ficat en l'afer. I qui és el que podria dir el que passa a dues o tres milles de distància, amb els accidents de terreny, els arbres i els edificis entremig, tot voltat de fum?»

El perill groc

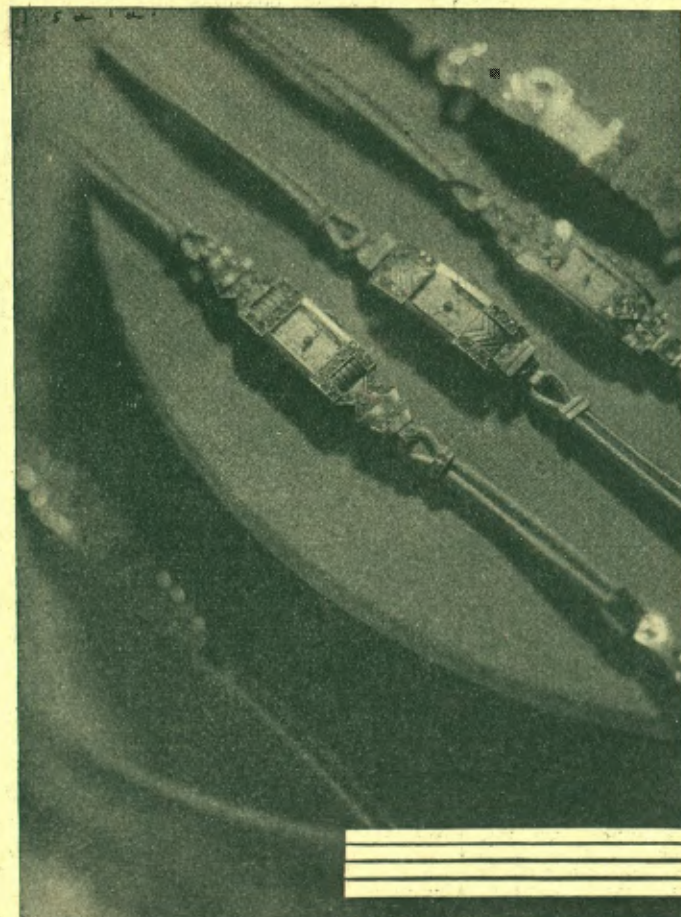
Se n'ha parlat sovint i també se l'ha denunciat, perquè tot europeu que ha viscut una temporada en aquells països sembla que no pugui defensar-se d'un sentiment de temor pel destí d'Occident.

Ara que la guerra sino-japonesa té des d'un quant temps girada l'atenció del món envers el llunyà Orient, l'actualitat literària també sent les influències d'un conflicte que, vist a distància i tot, té grans proporcions i pot dur unes conseqüències importants.

Ja ha sortit una novel·la d'anticipació — *Le quart d'heure japonais*, d'Albert Touchard (Edit. de France) —, que conta la topada del Japó i dels Estats Units a l'Extrem Orient. Però més que una novel·la d'aventures, el llibre tendeix a ésser un document sobre la psicologia de l'asiàtic. Ens mostra l'home groc fent prova d'una abnegació il·limitada per la seva causa i posseït d'aquell fatalisme davant de la mort que no és pas gaire propi dels occidentals. També, si hem de creure el llibre, en el terreny de l'astúcia, el blanc sempre serà vençut pel groc.

Potser l'obra no ens explica prou les diferències existents entre els japonesos i els xinesos, i no insisteix sobre algun altre punt que fóra interessant de conèixer. Però no més es tracta d'una novel·la...

Sobre el batic delicat d'un canell femení, sols el ritme discret i perfecte d'aquests rellotges de gala pot afegir una nota de distinció i d'elegància

Rbla. Centre, 33
P. Bacardí, 2

J. ROCA

SUBSCRIBIU-VOS
A LA REVISTA

Horticultura i Jardineria

Van publicats dos números

Administració i venda:

Llibreria Catalònia

3, Ronda de Sant Pere, 3

Teléfono 12456

Mapes i Guies
per a Automobilistes
i Alpinistes

Llibreria Francesa

RAMBLA DEL CENTRE, 8 i 10

Sucursal:

PASSEIG DE GRÀCIA, 87
BARCELONA

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Lliura: Bitllets de ferrocarril i Passatges marítims i aeris; els Bitllets quilomètrics espanyols, a l'acte, facilitant ensem al client la fotografia necessària.

Reserva: Seients en els trens ràpids, Places en Pullmans i cotxes-llits, Habitacions en els millors hotels, Autocars per a gran turisme.

Organitza: també: Viatges individuals a preu fet, Excursions, Peregrinacions, Congressos, Creuers i molt especialment

Viatges de noces: a Roma utilitzant els bitllets reduïts del 70 % que com Agència emissora dels ferrocarrils de l'Estat Itàlia lliura a l'acte a tot client al qual interessin.

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les exposicions

S. Matilla

L'exposició Matilla a les Galeries Laietanes té la virtut de presentar-nos l'autor de les teles amb una enorme joventut, plèrica de riquesa colorística i amb una honradesa professional de consideració. Matilla, que no s'ha cansat mai del paisatge de la Costa, sembla que ja li ha trobat tots els ressorts

Jaume Mercadé. — Paisatge d'hivern

i e's expressa amb amabilitat i amb entusiasme.

En aquesta exhibició de la seva producció, Matilla ens ha volgut presentar un aspecte gairebé inèdit. Ha pintat flors. Unes flors ben vistes, de bon gust i tractades amb la seva tècnica ja clàssica. Es agraïble l'obra en general d'aquest pintor.

Hi ha esperit de lluita, de recerca, tot i els anys que es dedica a pintar, i aquest no defalliment, aquesta intenció de superar-se anorçant dificultats, són coses a presentar com a qualitats de mèrit en tota persona que cultivi un art.

Així Matilla passa pel nostre món de la pintura amb una múltiple dignitat que co-

sa i de puixança racial, és obra exclusiva de Mercadé.

Coincidim amb els seus punts de vista estètics, que semblen renyits amb tots els dels altres pintors, i que es basen en la ponderació, en l'apologia de la gran atmosfera de les vinyes, dels voltants de Valls, de Poblet, de Montblanc...

Necessàriament, per a pintar tots aquests

escenaris no n'hi ha prou amb dur preparada una escola, una línia de conducta pictòrica; hi ha d'haver aparellada una tensió subtilment observadora, filosofant constantment sobre aquella força concentrada del Camp, del Penedès, de la Conca de Barba.

Sintèticament, Tarragona és la gràcia de l'Arc de Barà, la vitalitat sensual dels castellans de Valls i del Vendrell, el serà misteri del seu ancestralisme i de l'arqueologia dels seus monuments, la virilitat secular de la seva terra orgullosa.

Quin més bell resultat de pintura que donar fons a una vinya geomètrica aclaparada pel sol o dramatitzada pel morat de l'ombra,

S. Matilla. — Dibuix a la ploma

mença en l'obra en si i acaba en l'exemple de la seva perseverança i que de fet el col·loca en un lloc preponderant entre els pintors que responen a la seva època, entenent que no volem dir ni molt menys que quedi desplaçat de les coses actuals, entre les quals, i com hem dit al principi, fa un paper de jove dinàmic i de valor.

Jaume Mercadé

Les cinquanta teles que a la Sala Parés exposa Jaume Mercadé són cinquanta obres que proclamen a grans crits un pseudònim artístic pel seu autor. I per pseudònim deu dir-se el pintor de Tarragona per antonomàsia.

Això és, Tarragona i les seves múltiples fases geogràfiques són avui encara processos per a descobrir, processos que si Mercadé no s'hi dedicés segurament quedarien per resoldre tota la vida.

Realment, pintar l'extensió tarragonina pot desvetllar un lirisme solament, i en això som axiomàtics, a les persones amb capacitat d'artista i amb atàviques arrels de procedència.

Tarragona no és el Montseny, ni Olot, ni cap Costa Brava, ni en paisatge ni en ambient. Tarragona, així, literàriament, és la gran taca de transcendència que tenim sobre la total superfície catalana. Transplantar aquest embalum amb tota l'importància geològica i que no decaigui gens i que a més proporcioni una enorme sensació de fortale-

infiltrar-hi'el patentat i solemniós silenci de l'encontrada? La tela feta amb aquestes dificultats perceptores és un problema complex que qui el vulgui determinar ha d'anar molt segur d'ell mateix i carregat d'un esperit obert a les sensibilitats que van des de l'artística a la patriòtica, si vol fer quedar bé el natural.

Mercadé, que posseeix i domina tot l'esmentat, ha anat fent un enfilall de notes i a l'últim ens ha donat un pinyol considerable. Nosaltres, que ens hem passejat per la Tarragona panracial lliurats a furioses consideracions còsmiques i ètniques, ens trobem davant l'exposició Mercadé amb el resum més complet, com el màxim comentari de l'ànima de la regió catalana que s'ha anat passant amb un gran sentit de responsabilitat nacional l'empremta de dignitat que un dia hi abocà la Roma imperial.

Tot l'escrit podria semblar un elogi inspirat en una afinitat d'idea, i cal afegir, per esborrar-ho d'un cop ben resoltament, que també ens referim a la part estricta de la pintura, al marge del sentimentalisme.

Que Mercadé és un gran pintor no cal ni discutir-ho; a més del seu valor de matèria, ho corrobora el seu honrat camí, del qual no s'ha apartat mai per cap esnobisme ni per cap influència personal, i també les obres exposades, de les quals preferim tots els paisatges en conjunt i en particular els que com el núm. 37, *Paisatge d'hivern*, es refereixen magistralment a les coses úniques de Tarragona.

Exposició de Primavera

Hem vist els dos Salons, dels quals parlarem extensament la setmana entrant, començant per un capítol dedicat a la nebulosa de lluites interiors, un capítol d'examen polític-dirigent, per a passar després a la recensió de la pintura exposada.

ENRIC F. GUAL

Ramon Batlles

No és fer cap descoberta sensacional dir que un retrat és una obra de psicologia. És una cosa dita i repetida. El que potser causi major sorpresa, és dir que un retrat fotogràfic és també una obra de psicologia. I això, encara que menys dit i repetit que allò, no és tampoc cap novetat. Però així i tot encara causa certa sorpresa aquesta afirmació, perquè és molt estès encara el concepte que la fotografia només és que un procediment de reproducció merament mecànic, depenent exclusivament de la tècnica, i prou. I no és pas això; precisament l'abús de trucs tècnics és una de les coses que més perjudiquen la fotografia i la causa de la sensació d'angúnia que produeix la visita de tantes exposicions de fotografia, on moltes obres no són sinó un abús del que s'anomena la «fotografia d'art». Sovint, la dita fotografia d'art no és més que una desnaturalització de la fotografia, una negació de l'essència mateixa d'aquest art, en el qual, com en tots, aconseguir el punt més alt les obres realitzades amb tanta tècnica que sembla que no n'hi hagi gens. Sí, com en tots els arts, cal posseir una bona tècnica, conèixer-ne tots els recursos, però dissimular-ho i no ésser-ne víctima.

I això, que és cert per a tots els gèneres de fotografia, ho és més que en cap altre en el del retrat, on pot esclatar més que enlloc la infidelitat de la reproducció mecànica. Perquè és ben sabut que, contra totes les aparences, la fotografia no aconsegueix retrats semblants al model. Per què? La fotografia té unes lleis — potser no són lleis, sinó capritxos — que ningú no coneix. L'objectiu i la llum es lliuren a unes faccèsies destaradores de les quals es ressent la fidelitat de reproducció.

De totes maneres, el bon retratista fotogràfic és el que sap obtenir bons retrats a despit de les jugades de la màquina. És també el que no sols sap fer un retrat de semblança física perfecta, sinó també animat d'aquella semblança més íntima que sovint cal caçar al vol, fugissera i momentània com és. Perquè, ja s'ha observat prou vegades, davant d'un retrat s'imposa una ex-

Retrat, per Ramon Batlles

clamació per aquest estil: «Ja es veu que és ell... però no sé què té que no és ben bé ell.» I és precisament en la fotografia de taller on més s'escapen aquests imponderables dels quals depèn la reeixida del retrat. Per això no és cap afirmació exagerada la que encapçala aquestes ratlles, que un retrat fotogràfic és una obra de psicologia.

Aquestes reflexions banals i que es pot fer qualsevol espectador acuden davant la mostra que del seu art de retratista ofereix actualment Ramon Batlles a la sala d'exposicions de la Llibreria Catalònia. Ramon Batlles té un gran nom entre la gent de Barcelona, i en aquesta exposició demostra que se l'ha ben guanyat i que se'l mereixerà cada dia més.

Un moment, en la seva carrera de retratista, temerem que l'ús gairebé sistemàtic del *flou* el desencaminés, i això és una opinió purament personal. Avui aquesta temença és del tot fora de lloc. Els retrats de Ramon Batlles són concrets sense duresa, tenen una gran qualitat i són expressius i semblants. Cosa que, tractant-se d'una exposició a Barcelona de persones barcelonines, pot comprovar tothom.

X. Y.

raspalls per a tots els usos

articles de neteja—objectes per a presents

rambla catalunya, 40

GUTENBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utilitatge per les Arts Gràfiques

Aguillers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

La pintura moderna xinesa

En el número anterior de MIRADOR assenyalàvem les dues principals tendències de la pintura xinesa moderna, la classicista i l'occidentalitzada. A l'exposició de pintura xinesa que està oberta a les sales del Jeu de Paume, a París, ambdues tendències hi estan representades, ultra la pròpia tendència clàssica, amb obres mestres d'autors antics. Parlàvem la setmana passada d'un dels pintors

ses, és l'esbadellament d'un art de concepció *fauve* i d'execució xinesca. Per als artistes i perits de la Xina l'art de Ju Peon semblarà un art del tot europeu; a molts europeus semblarà un art completament extremoriental. La veritat és que Ju Peon a hores d'ara és artista més europeitzat que xinès. Conserva molt de la pinzellada i de tot altre element tècnic de la pintura extremoriental,

Dues pintures de Ju Peon

moderns de l'escola classicista i prometiè tractar d'un representant de l'escola europeïsta. Aquest és Ju Peon, fill de Ju Da-tsan, pintor també, i no pas dels mediocres.

L'estil d'aquest darrer ja era bastant influït d'occidentalisme, però ho era de manera diferent que en l'art del seu fill Ju Peon. Ja, de segles enrera, de cap allà al començ del XVII, la influència europea es féu sentir a la Xina, com al Japó. A la Xina per dues vies, la primera la dels jesuïtes artistes que hi arribaven amb les missions de la Companyia. Algun d'ells, el P. Castiglione, aconseguí molta notorietat, fou pintor de l'emperador i les seves obres encara es conserven al palau imperial de Pequín. Castiglione i d'altres jesuïtes més o menys artistes (cap d'ells, ni el propi Castiglione, artistes d'empenta) s'esforçaren per adaptar-se a l'estil i a l'esperit de la pintura xinesa tradicional sense aconseguir sinó una vaga disfressa d'estil: introduïren el franc modelat, el clar-obscur voluminista, i contribuïren a banalitzar la sensibilitat dels artistes xinesos d'aquell temps. Castiglione i els seus influïren particularment sobre el paisatgisme i l'animalisme de la pintura xinesa. El segon vehicle de la influència occidental fou de caràcter figurista; fou l'anomenada Companyia d'Indies, la qual, com tothom sap, era, durant el segle XVIII, financada per capitalistes anglesos, per tal d'aconseguir per a l'aristocràcia europea vaixel·leria de porcellana xinesa però decorada al gust europeu. A tal fi els europeus enviaven a les porcellaneries xineses de la Companyia d'Indies, no sols models de motius heràldics, d'inicials entrellaçades i d'arabescos estil Lluís XV i Lluís XVI, sinó àdhuc gravats a la talla dolça que reproduïen alegories, pastorals i altres temes de l'estamperia d'aleshores, particularment de la imatgeria religiosa. Doncs bé, aquestes dues influències fisonomaren un estil xinès mestís d'academisme set i vuitcentista que mai no arriba a ésser superior a l'estil europeu ni a l'estil xinès, i que sovint produeix obres esgarrioses o repulsiues. Dintre aquest estil, el qual alterna sempre amb l'escola clàssica, que li és superior, es desenrotlla en la més baixa decadència de l'art xinès, en el segle XIX, un art que podriem qualificar de distingit i un altre art plebeu en la més pejorativa accepció del mot.

Ju Da-tsan es col·loca en el corrent distingit de l'angünosa tendència europeïsta. El seu fill, Ju Peon, reacciona contra aquest mestissatge d'academisme europeu de tercera o vuitena mà, se'n va a París, viatja per Itàlia, estudia els museus, es posa a l'escola dels mestres parisiens de la pintura a l'oli i així aconsegueix assimilar, de primera mà i sobre el terreny, l'esperit pregonament realista de l'art europeu, particularment de l'art acadèmic. Conseqüència d'aquests estudis aliats a la personalitat també realista de Ju Peon, personalitat que repudia tot el fantasiejar de les escoles post-fauvistes france-

de certs pintors de la Xina clàssica, però l'esperit ja és europeu i és possible que tard o d'ora Ju Peon intenti la pintura a l'oli o l'aiguada europea. Per les fotografies de les seves obres que en escriure aquestes ratlles tenim a mà, ens sembla Ju Peon realista innat, un pintor més naturalment dotat per al realisme de la pintura xinesa que per al de la pintura europea. D'altres pintors moderns de la Xina i del Japó s'han demostrat a París mateix millors assimiladors de l'esperit plasticista de la raça blanca, més entenedors del nostre realisme pictòric; ço que no és cap blasme per a Ju Peon, sinó, segons com es consideri, el millor elogi. Tot allò que en la pintura admirablement fogosa de Ju Peon ens sedueix és llevat ancestral del Gran Cathay, *fauvisme* superior al millor *fauvisme* francès; tot allò que ens repelleix en les obres d'aquest pintor celest és manlleu a Europa. Per totes aquestes raons l'art de Ju Peon ens sembla ben representatiu d'aquesta tendència intermèdia que és potser la més activa en la pintura moderna de la Xina i del Japó, i que no és del tot extremoriental ni extremoccidental.

Ju Peon és, d'altra banda, un home cultivatíssim, molt estimat i altament considerat a la seva terra, i, ara darrerament, en ocasió de la susdita exposició del Jeu de Paume, també molt estimat a París en tant que pintor animalista sino-europeu. Ell fou el promotor i el principal organitzador d'aquesta exposició que a hores d'ara fa parlar tota la premsa parisenca. Després d'una vida plena de privacions i dolors aconseguí els majors èxits i les màximes recompenses que en un poble altament civilitzat pugui aconseguir un artista: pensions, encàrrecs, delegacions, direccions, etc. És un escriptor assabentadíssim de l'art europeu i, no cal dir, de l'art extremoriental; un escriptor amatent i traçat, un dels millors productes, probablement, de la fecunda Societat Franco-Chinoïsa, de París.

JOAN SACS

Galeries SYRA

DIPUTACIÓ, 262 - Telèfon 18710

DISSABTE, 27 DE MAIG

Inauguració de l'exposició

El Circ en les Arts Plàstiques

Un present de LENA és signe de distinció i bon gust

Reproduccions escultòriques

Objectes d'art

Làmpares

LENA, S. A.

Passeig de Gràcia, 68

(Xamfrà València)

Ofereim als nostres clients una subscripció gratuïta de sis mesos a "MIRADOR", per tota compra superior a 100 pessetes. Aquesta oferta és vàlida fins al 3 de juny vinent.

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu

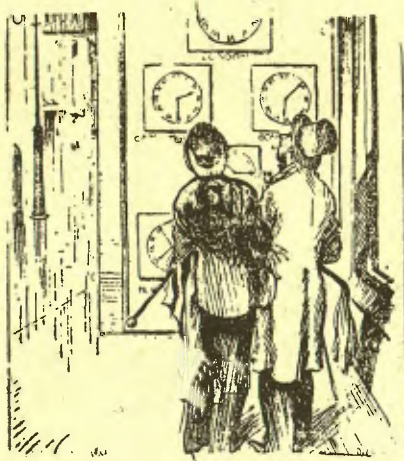
JAUME I, 11
Telèfon 11655

EXCES DE VELOCITAT

Un dels agents.—Apa, vés. Sempre sóc jo el que deté miss Phillips. No és veritat, miss Phillips?

(Life, Nova York)

DESPRES DE LA «JUERGA»

—Ara podem saber quina hora és. Aquí tenim l'hora de tots els països.
—Sí, només ens falta saber a quin país som.

(The Humorist, Londres)

ALPINISME

—Vatua! Ens hem equivocat de muntanya!

(Everybody's Weekly, Londres)

Emissions de ràdio-teatre

Es un fet evident la complaença amb la qual escolta el radioient les emissions de teatre, que ha arribat a ésser un dels gèneres més preferits. El que escolta a través d'un aparell de ràdio s'ha acostumat a prescindir dels elements que acompanyen la farsa, però val a dir que fins ara aquestes emissions han estat fetes a base del repertori escènic, en el qual el coneixement previ que ja té el radioient de les obres, supleix la manca de la visió escènica. És principalment el teatre actual el que més es refa dels elements accessoris com són el decorat, el joc de llums, el moviment d'actors, és a dir, accidents que només poden ésser reemplaçats per les explicacions del *speaker* que curen de situar el que escolta en el medi escènic on l'acció es suposa situada.

Aquests darrers dies les emissions d'ací han donat dues obres ben representatives, l'una la comèdia de Pous i Pagès, *L'endemà de bodes*, oferta amb molta cura per la Ràdio Associació; artísticament va ésser una emissió perfecta, i ací que sovint rondinem de les nostres emissores, tenim molta satisfacció de subratllar llurs èxits. L'altra va ésser donada dilluns passat des de l'estudi de Ràdio Barcelona, i com que fa poc insistim sobre la necessitat de crear un repertori teatral exclusiu per a la radiodifusió, l'estrena de la comèdia de Poal-Aregall, *Casa't, mamá*, ens dona actualitat per a parlar d'aquest tema.

Aquesta obra ha sortit d'un dels concursos organitzats per Ràdio Barcelona, concursos que fins ara no havien produït més que obres d'un valor literari més o menys pujat, però deixant de banda les característiques especials del teatre que té d'ésser radiat. Poal-Aregall, en el parlament que va fer abans de la radiació de la seva obra (a la ràdio no es pot prescindir tampoc dels parlaments, però aquests s'escauen abans), confessa la seva intenció de sacrificar la construcció de l'obra a les necessitats que imposa la radiació. Un dels propòsits que més cerca l'autor és la supressió del *speaker*, confiant no-

més al diàleg la comprensió per part de l'espectador de la situació dels personatges i de l'escena, i cal reconèixer que en *Casa't, mamá* ho assolix. Entre els avantatges, també, de l'obra radiada, hi ha el de tenir pocs personatges i el d'haver-hi entre ells una distinció que, ajudada per un timbre de veu característic, fa matisar-los en la imaginació de l'oient sense produir-se les confusions a què donen lloc les obres de molts personatges. Tot això, però, necessita una trama de poques complicacions, servida amb un diàleg viu i descriptiu alhora.

No sabem, perquè no és la nostra feina, judicar literàriament aquesta obra, però cal reflexionar si se'ns apar una mica ingènua que amb aquelles limitacions és difícil obtenir una altra cosa. El teatre radiat difícilment admetrà obres de molta extensió. Al teatre on l'espectador té no sols l'escena i el diàleg, que li reclamen l'atenció, es poden suportar de tant en tant aquestes obres, puix els intermedis ens les fan més planeres, però escoltant de casa estant l'emissió teatral, l'atenció només es concentra exclusivament en el diàleg, i per això calen obres curtes i encara amb intermedis curts, i per bé que sigui incidentalment, hem de dir que no ens molesta, entre acte i acte, una publicitat verbal, puix al teatre també es dona gràfica amb el teló d'anuncis, i ningú no es queixa, però sempre aquest interval ha d'ésser breu, puix la imaginació no és prou per a retenir durant molt temps les idees que en el teatre, en renuar-se la representació, se li tornen a representar acompanyades de la mateixa plàstica anterior.

Ja s'ha començat, doncs, i cal esperar que en altres representacions es perfeccionaran certs detalls d'execució i amb altres obres s'anirà formant un repertori abundant, puix cal advertir que el nostre teatre no és dels més aptes per a la radiació i fóra molt necessari que els nostres autors es recordessin del ràdio-teatre i donessin una nota de bon gust a l'emissió d'ací.

J. G.

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

—Magnífic, el discurs del ministre. Ha parlat dues hores...

—I de què?

—Oh, no ho ha dit pas.

(La Dépêche, Toulouse)

El nou hoste. — I fan una reducció, en aquest hotel, als clients que s'hi estan més d'una setmana?

El porter. — No li puc dir; encara no s'ha presentat mai un cas així.

(The Humorist, Londres)

ANTECEDENTS GINECOLOGICS

El doctor. — Quants fills té?
La clienta. — Set, doctor. Tres de la primera dona del meu primer marit i quatre de la segona dona del meu marit actual.

(Lidove Noviny, Brno)

—Quants anys tens, maco?
—Ja m'he descomptat, senyor pastor. La mamá tenia vint-i-sis anys quan jo vaig néixer, i ara en té vint-i-quatre.

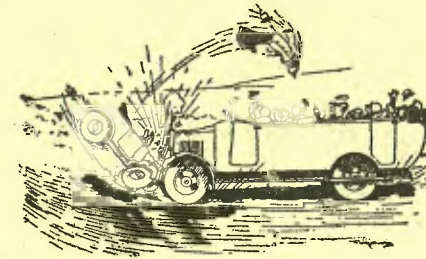
(Everybody's Weekly, Londres)

La modista, consternada. — De manera que la senyora està tan descontenta que no m'encarregarà cap més vestit?

La clienta. — Sí; però estigui tranquil·la, la recomanaré a les meves amigues.

(London Opinion)

—Té, el senyor Parkinson...

(The Humorist, Londres)

Ella.—Vaig viatjar molt, en la meua joventut.
Ell.—Oh, aquells viatges en diligència!

(Il Travaso delle Idee, Roma)

—Així, no vol cantar res, vostè?
—Només he cantat una vegada en ma vida, a l'església, i els que eren a prop meu van canviar de religió.

(London Humorist)

—Es vergonyós que hi hagi còmics que guanyin més que un ministre!
—Per què, si diverteixen molt més?

(The Humorist, Londres)

—En aquest pollastre només hi ha la pell i l'os.
—I doncs, que potser també volia les plomes?

(Moustique, Charleroi)

ELS MILLORS FILMS SONORS

que han triat els nostres lectors seran, com s'havia dit, represos immediatament.

Però, no havent-hi cap còpia d'*Ombres blanques*, hem decidit de substituir aquest film, que d'altra banda ha vist tothom, per un altre dels millors puntuats en el concurs i que es mantingué, tres anys enrera, poc de temps als cartells. Aquests film és *Al·leluia*.

Les sessions tindran lloc:

2 DE JUNY, AL FANTASIO:

NOIES D'UNIFORME

9 DE JUNY, A L'URQUINAONA:

AL·LELUIA

16 DE JUNY, AL COLISEUM:

Les llums de la ciutat i Remordiment

Es reben encàrrecs de localitats a l'Administració de MIRADOR, Corts, 589

Suscriviu-vos a **MIRADOR**

Corts Catalanes, 589 - BARCELONA

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIO

El Sr.

que viu a

carrer

n.º es subscriu a **MIRADOR**

pel preu fixat de **3'50 ptes.** trimestre.

de

de 193

Signatura

CATALÀ

llegeix demà i cada dia

La Publicitat

DIARI CATALÀ

Informacions completes
Articles dels millors escriptors
Seccions especials de Política,
Arts, Literatura, Música, Ràdio,
Finances, Esports, etc., etc.